

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Організаційно-методичні аспекти обліку та управління виробничими
запасами Запорізької дистанції колії АТ «Укрзалізниця»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0719-з
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»
спеціалізації облік і аудит на підприємствах
малого бізнесу

Д.С.Назарчук

Керівник: д.е.н., професор Варламова І.С.

Рецензент: к.е.н., професор Рибалко О.М.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»
Спеціалізація облік і аудит на підприємствах малого бізнесу

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри _____ Н.М. Проскуріна
«___» _____ 2020р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Назарчук Діані Сергіївні

1. Тема роботи: Організаційно-методичні аспекти обліку та управління виробничими запасами Запорізької дистанції колії АТ «Укрзалізниця» керівник роботи Варламова Ірина Сергіївна, д.е.н., професор, затверджені наказом ЗНУ від 18.06.2020 р., № 810-с.
2. Строк подання студентом роботи 02.12.2020
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): узагальнити наукові підходи щодо визначення терміну «виробничі запаси»; проаналізувати системи науково-обґрунтованих класифікацій виробничих запасів; удосконалити аналітичний облік; вивчити методику ціноутворення ТМЦ у СП «Запорізька дистанція колії».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 9 рис., 18 табл., 2 формули

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.е.н., доцент Варламова І.С.	19.08.2020	19.08.2020
2	к.е.н., доцент Варламова І.С.	16.09.2020	16.09.2020
3	к.е.н., доцент Варламова І.С.	07.10.2020	07.10.2020

7. Дата видачі завдання: 08 липня 2020р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2020	виконано
2.	Написання вступу	липень 2020	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2020	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2020	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2020	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2020	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2020	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2020	виконано

Студент _____ Д.С. Назарчук
(підпис)

Керівник роботи _____ І.С. Варламова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 113 с., 3 розділи, 18 табл., 9 рис., 8 додатків, 75 джерел.

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ, НОРМУВАННЯ ЗАПАСІВ, ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ, СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК

Об'єкт дослідження – облік виробничих запасів Структурного підрозділу «Запорізька дистанція колії» регіональної філії «Придніпровська залізниця» публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» (ПЧ-5).

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико – методичних аспектів обліку виробничих запасів, критичний аналіз проблем його ведення та розробка напрямів удосконалення контрольно – аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами на підприємстві.

Предметом дослідження є теоритичні, методичні та практичні аспекти обліку виробничих запасів.

Методи дослідження: дедуктивний та індуктивний методи; методи порівняльного, проблемно-ситуаційного аналізу; логічний метод та інше.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконаленням обліку виробничих запасів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці рекомендацій щодо удосконалення методики обліку виробничих запасів. Рекомендації, що сформовані в роботі, спрямовані на поліпшення якості обліково-аналітичної інформації, значне збільшення рівня її оперативності та

аналітичності, створення наукової основи для прийняття ефективних управлінських рішень.

SUMMARY

Qualifying work contains 113 pp., 3 sections, 9 fig., 18 tab., 8 annex, 75 references.

PRODUCTION INVENTORIES, INVENTORY, CLASSIFICATION OF PRODUCTION INVENTORIES, INVENTORY STANDARDIZATION, PRIMARY DOCUMENTS, SYNTHETIC ACCOUNTING

The object of the research is the accounting of production stocks of the Structural subdivision «Zaporizhzhya distance of the track» of the regional branch «Prydniprovskazaliznytsia» of the public joint-stock company «Ukrainian Railway» (PCh-5).

The purpose of the qualification work is to study the theoretical and methodological aspects of inventory accounting, critical analysis of the problems of its management and development of areas for improvement of control and analytical support of operations with inventories at the enterprise.

Research methods: deductive and inductive methods; methods of comparative, problem-situational analysis; logical method and more.

The scientific novelty of the obtained results lies in the substantiation of theoretical positions and the development of practical recommendations with the improvement of inventory accounting.

The practical significance of the obtained results is to develop recommendations for improving the methodology of accounting for inventories. Recommendations formed in the work are aimed at improving the quality of accounting and analytical information, a significant increase in its level of

efficiency and analytical, creating a scientific basis for effective management decisions.

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ЗУ – Закон України

МСБО – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

НП(С)БО – Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку

тис. грн. – тисяч гривень

грн. – гривень

% – відсотки

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ	
РЕФЕРАТ	
SUMMARY	
СОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ	
ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ	
1.1 Економічна сутність виробничих запасів, їх класифікація.....	15
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку запасів.....	25
1.3 Управління виробничими запасами.....	29
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У СТРУКТУНОМУ ПІДРОЗДІЛІ «ЗАПОРІЗЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»	
2.1 Організаційно економічна характеристика підприємства.....	33
2.2 Синтетичний і аналітичний облік виробничих запасів.....	46
2.3 Організація проведення інвентаризації виробничих запасів.....	65
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ	
3.1 Удосконалення аналітичного обліку староприслужних матеріалів та методика їх ціноутворення.....	71
3.2 Нормування виробничих запасів у структурних підрозділах залізниці.....	76
3.3 Обліково- аналітичне забезпечення управління виробничими запасами.....	85
ВИСНОВКИ.....	91
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	96

ДОДАТОК А Баланс за 2018рік.....	102
ДОДАТОК Б Баланс за 2019 рік	104
ДОДАТОК В Звіт про фінансові результати за 2018 рік.....	106
ДОДАТОК Д Звіт про фінансові результати за 2019 рік.....	108
ДОДАТОК Е Виконання фінансових показників за 2018 рік.....	110
ДОДАТОК Ж Виконання фінансових показників за 2019 рік.....	111
ДОДАТОК И Виконання виробничо-фінансових показників за 2018 рік	112
ДОДАТОК К Виконання виробничо-фінансових показників за 2018 рік.	113

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають дедалі нові й нові вимоги до бухгалтерського обліку, як до основного засобу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Тому удосконалення бухгалтерського обліку пов'язане з вирішенням актуальних завдань в економіці України: збільшення обсягу виробництва продукції (робіт, послуг), зниження собівартості продукції. Вирішення цих завдань можливо при забезпеченні підприємств необхідними матеріальними цінностями, без яких неможливий виробничий процес.

В економічній літературі поняття «виробничі запаси» трактується, як предмети праці, на що спрямована праця людини і що становлять матеріальну основу створюваного продукту. В бухгалтерському обліку поняття «виробничі запаси» розглядається, як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві. До них відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

Вагомий внесок у дослідження проблем обліку виробничих запасів зробили такі вітчизняні науковці, як О. Бородкін, М. Кужельний, А. Кузьмінський, В. Сопко, М. Чумаченко, Ф. Бутинець, Л. Чижевська, Н. Герасимчук, С. Голов, П. Смоленюк, В. Ластовецький, Л. Нападовська, Н. Ткаченко та інші. Однак вивчення наукових праць свідчать про те, що і досі залишаються дискусійними теоретичні положення і важливі питання обліку виробничих запасів, що потребують вдосконалення. Дискусійність багатьох теоретичних положень, практична значимість обліку, аналізу та контролю

виробничих запасів, недостатній рівень їх дослідження з погляду сучасних потреб управління вимагає подальшого їх удосконалення.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико – методичних аспектів обліку виробничих запасів, критичний аналіз проблем його ведення та розробка напрямів удосконалення організаційно – аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами на підприємстві. Мета дослідження обумовила постановку та вирішення наступних завдань:

- узагальнити наукові підходи щодо визначення терміну «виробничі запаси»;
- проаналізувати системи науково-обґрунтованих класифікацій виробничих запасів;
- удосконалити аналітичний облік старопридатних запасів;
- вивчити методіку ціноутворення ТМЦ на підприємстві;
- розробити обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами.

Об'єктом дослідження є структурний підрозділ «Запорізька дистанція колії» регіональної філії «Придніпровська залізниця» акціонерного товариства «Українська залізниця».

Предметом дослідження є теоритичні, методичні та практичні аспекти обліку виробничих запасів.

Для досягнення поставленої мети використовуються наступні методи дослідження: дедуктивний метод та індуктивний метод; методи порівняльного, проблемно-ситуаційного аналізу; логічний метод та інше.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації вітчизняних та закордонних вчених, нормативно-законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, дані звітності підприємства, офіційних статистичних видань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні

теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконаленням обліку виробничих запасів. У процесі проведеного дослідження отримано такі основні наукові та практичні результати:

- розвинуто понятійно-категорійний апарат через тлумачення поняття виробничі запаси, як матеріальні ресурси підприємства, які використовуються як предмети праці під час виробництва продукції та вартість яких повністю переноситься на собівартість виробленої продукції;

- удосконалено класифікацію запасів через доповнення класифікаційних ознак, яка забезпечує виконання основних завдань їх обліку і контролю;

- удосконалено шифри аналітичного обліку старопридатних матеріалів;

- розроблена методика визначення ціни старопридатних запасів для встановлення груп придатності I – V стану у відсотках від вартості нових ТМЦ;

- розроблено елементи обліково аналітичного забезпечення управління виробничими запасами.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці рекомендацій щодо удосконалення методики обліку виробничих запасів. Рекомендації, що сформовані в роботі, спрямовані на поліпшення якості обліково-аналітичної інформації, значне збільшення рівня її оперативності та аналітичності, створення наукової основи для прийняття ефективних управлінських рішень.

Теоритичні результати роботи доповнюють сучасну методику відображення операцій з обліку виробничих запасів.

Наукові положення основних результатів дослідження та їх практичне застосування обговорювались на VI Міжнародний науково-практичний конференції молодих вчених, аспірантів, здобувачів і студентів «Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України» (25 квітня 2020

року), XIV університетській науково-практичній конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави» (квітень 2020 року). Опублікована стаття в збірнику наукових праць «Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки» (випуск №4 2020 року) на тему: «Ефективність використання економіко-статистичних методів в аналізі та управлінні товарними запасами підприємства».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і додатків. Основний зміст викладено на 113 сторінках друкованого тексту, на яких розміщено 9 рисунків, 18 таблиці, 2 формули, 8 додатків та 75 пунктів списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ

ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

1.1 Економічна сутність виробничих запасів, їх класифікація

Виробничо-господарська діяльність підприємств забезпечується за рахунок використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, основних засобів праці і матеріальних умов процесу праці.

Різноманіття форм власності в період ринкової економіки, розширення прав підприємств в управлінні економікою, галузеві особливості виробництва вимагають альтернативних, а часом і різноманітних підходів при вирішенні конкретних питань методики і техніки ведення обліку виробничих запасів.

У підприємств тепер з'явилася можливість вибору різних способів:

- організації обліку заготівлі і придбання матеріалів;
- відображення вартості матеріалів, що залишилися наприкінці місяця в дорозі або не вивезених зі складів постачальників;
- виявлення відхилень фактичної собівартості матеріальних цінностей від облікових цін і їхнього наступного розподілу між витраченими у виробництві матеріалами і їхніми залишками на складах;
- погашення вартості, що знаходяться в експлуатації малоцінних і швидкозношуваних предметів і ін.

Виробничі запаси (сировина, матеріали, паливо і т.д.) є предметами, на які спрямована праця людини з метою одержання готової продукції. На відміну від засобів праці, що зберігають у виробничому процесі свою форму і що переносять вартість на продукт поступово, предмети праці споживаються

повністю і повністю переносять свою вартість на цей продукт і замінюються після кожного виробничого циклу. У промисловості поступово збільшується споживання товарно-матеріальних цінностей у виробництві. Це обумовлюється розширенням виробництва, значною питомою вагою матеріальних витрат у собівартості продукції і ростом цін на ресурси. В умовах переходу до ринкової економіки важливого значення набуває поліпшення якісних показників використання виробничих запасів (зниження питомих витрат матеріалів у собівартості продукції, економія і т.д.).

Виробничі запаси – це основний складовий оборотних фондів підприємства, тому вони займають особливе місце у складі майна і є найбільш важливою та значною частиною активів підприємства. Згідно П(С)БО 9 «Запаси»: Запаси — це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

На думку Н.І.Верхоглядової, виробничі запаси – це матеріальні ресурси, які повністю переносять свою вартість на собівартість продукції, тобто споживаються. При цьому вони використовуються як предмети праці в виробничому і господарському процесі.

Ф.Ф. Бутинець розглядає виробничі запаси як активи, які використовуються для подальшого продажу, використання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.

В.Г. Швець стверджує, що виробничі запаси – це матеріальні активи, що перероблюються підприємством з метою виготовлення продукції, обслуговування виробництва та загальновиробничих потреб. Відносяться до

категорії оборотних засобів.

Проаналізувавши погляди вчених виробничі запаси, на нашу думку, це матеріальні ресурси підприємства, які використовуються як предмети праці під час виробництва та вартість яких повністю переноситься на собівартість виробленої продукції.

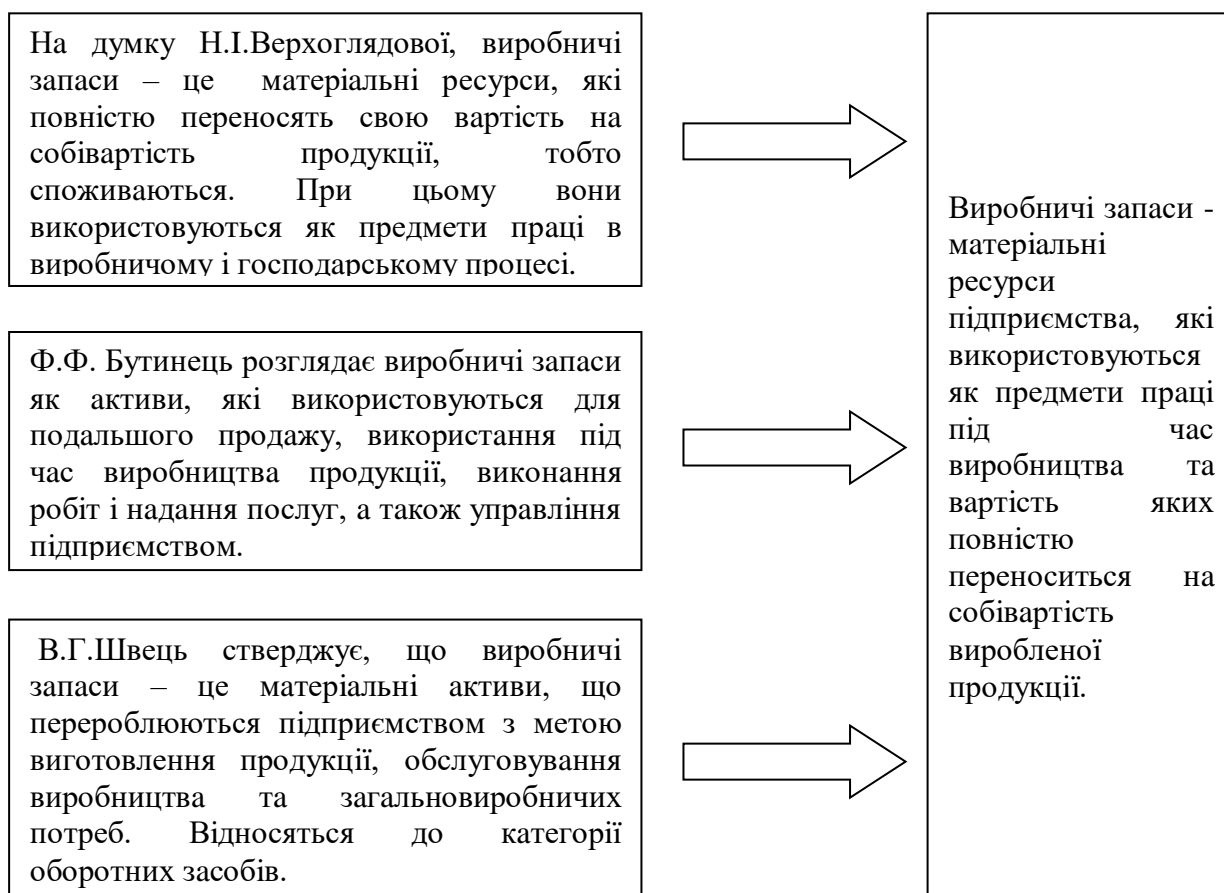

Рисунок 1.1 – Підходи до трактувань сутності виробничих запасів

До запасів відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

Як відомо, для цілей бухгалтерського обліку всі запаси підприємства можуть бути поділені на дві групи:

- власні запаси;
- запаси, які не є власністю підприємства, але знаходяться на його території.

Кожна група в свою чергу поділяється на види запасів.

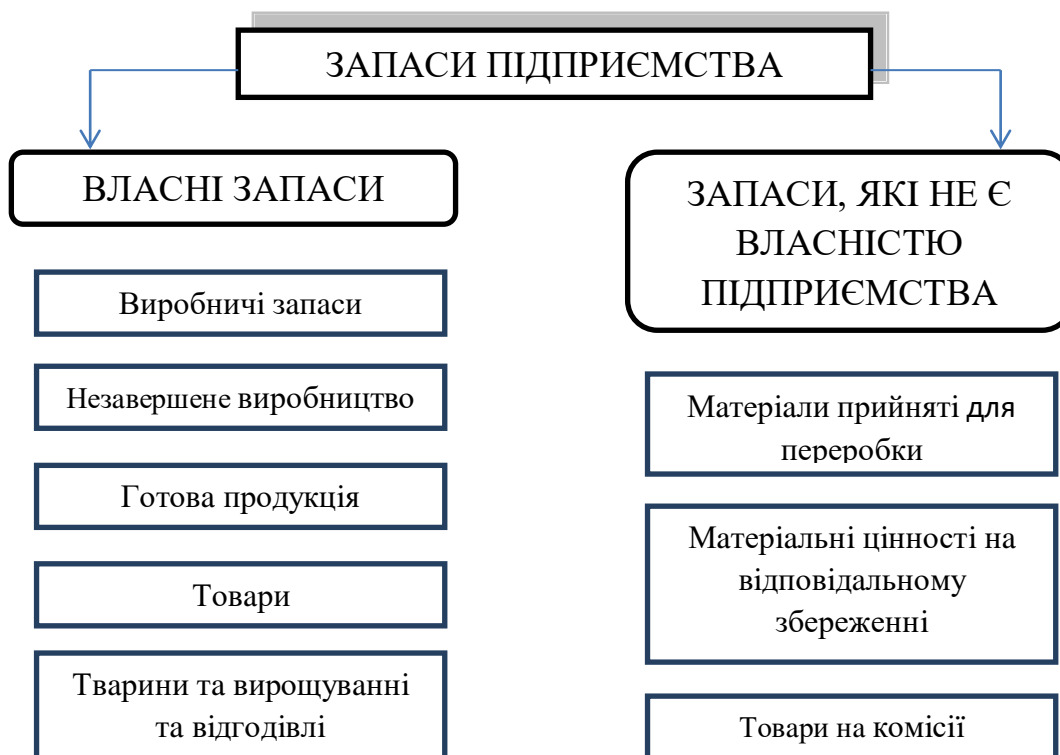

Рисунок 1.2 – Види запасів

Власні запаси підприємства обліковуються на балансових рахунках. До них відносяться:

Виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, які підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання в ході нормального операційного циклу. Вони поділяються на:

- сировину – придбані або отримані іншим чином (наприклад, вирощені, видобуті) продукти (матеріали), які знаходяться у власності підприємства і призначені для подальшої переробки;

- основні й допоміжні матеріали;
- комплектуючі вироби, покупні напівфабрикати та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року (інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо).

Тварини на вирощуванні та відгодівлі – це дорослі тварини на відгодівлі і в нагулі; тварини, вибракувані з основного стада та прийняті від населення для реалізації; молодняк тварин; птиці; звірі; кролі та сім'ї бджіл.

Незавершене виробництво – це незакінчені обробкою та складанням деталі, вузли і вироби, а також незакінчені технологічні процеси.

Незавершене виробництво підприємства, що виготовляє продукцію, включає витрати, розподілені на незакінчену обробкою продукцію.

Для підприємства, що надає послуги, незавершене виробництво включає витрати з надання послуг щодо яких підприємство ще не визнало дохід.

Готова продукція – це продукція, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

Товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу.

Склад запасів на кожному конкретному підприємстві залежить від виду діяльності підприємства. Якщо для торговельного підприємства основна частина запасів – це товари, то для виробничого – виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція.

Запаси, які не є власністю підприємства, обліковуються поза балансом і до запасів підприємства, у якого вони знаходяться, не включаються. До них

відносяться:

- матеріали, прийняті для переробки – давальницька сировина, яка не оплачується одержувачем і залишається власністю замовника;

- матеріальні цінності на відповідальному зберіганні – матеріальні цінності, які реалізовані підприємством і право власності на які перейшло покупцю, але за умовами договору вони знаходяться на відповідальному зберіганні у підприємства-продавця. Крім того, сюди включаються матеріальні цінності:

- отримані підприємством від постачальника, але не сплачені і заборонені до витрачання,

- одержані надміру, ніж у видаткових документах постачальників,

- на які є відмова від акцепту розрахункових документів постачальників.

Товари на комісії – це товари, одержані в межах договорів комісії (консигнації), поруки та інших цивільно – правових договорів, що уповноважують підприємство здійснювати продаж товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари.

Для накопичення інформації про запаси та відображення операцій по них у Плані рахунків передбачено другий клас рахунків «Запаси». Рахунки цього класу відповідають основним видам запасів, які були розглянуті вище і які відображаються у Балансі .

Класифікація запасів по рахунках для кожного підприємства залежить від місця запасів у процесі виробництва (або надання послуг). Так, машини і обладнання, які виступають як основні засоби для підприємств, що їх купують, до моменту продажу є запасами для підприємства, яке їх виробляє (запасами готової продукції).

Облік виробничих запасів, які належать підприємству (в тому числі і тих, що знаходяться в дорозі та в переробці), ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси».

Облік запасів, які не є власністю підприємства і не можуть бути включені у його баланс, але знаходяться на підприємстві для переробки, на комісії або на відповідальному зберіганні, ведеться на рахунках класу 0 «Позабалансові рахунки».

У виробничому процесі використовують велику кількість матеріалів. Вихідним моментом побудови їх обліку є класифікація. Для обліку виробничих запасів в умовах реформування економіки набуває особливої актуальності класифікування в зв'язку з потребою отримати точної і достовірної інформації.

Для правильної організації обліку запасів важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація. Запаси можна класифікувати за наступними ознаками.

Таблиця 1.1 – Класифікація запасів

	Кваліфікаційні групи запасів	Вид запасів
1	2	3
1	За призначенням та причинами утворення	Постійні
		Сезонні
2	За місцем знаходження	Складські
		У виробництві
		В дорозі
3	За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні
		Понаднормові
4	За наявністю на початок і кінець звітного періоду	Початкові
		Кінцеві
5	Відносно балансу	Балансові
		Позабалансові
6	За ступенем ліквідності	Ліквідні
		Неліквідні
7	За походженням	Первинні
		Вторинні

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
8	За обсягом	Вільні
		Обмежені
9	За сферою використання	У сфері виробництва
		У сфері обсягу
		У невиробничій
10	За складом і структурою	Запаси виробничі (предмети і засоби праці)
		Запаси незавершеного виробництва (предмети праці)
		Запаси готової продукції (продукти праці)
		Запаси товарні (продукти праці)

Характеристика ознак кваліфікаційних груп запасів

За призначенням та причинами утворення:

– постійні – частина виробничих і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками;

– сезонні – запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні.

За місцем знаходження:

– складські – запаси, що знаходяться на складах підприємства;

– у виробництві – запаси, що знаходяться в процесі обробки;

– в дорозі – продукція, що відвантажена споживачу і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі.

За рівнем наявності на підприємстві:

– нормативні – запаси, що відповідають запланованому обсягу запасів, необхідному для забезпечення безперервної роботи підприємства;

– понаднормові – запаси, що перевищують їх нормативну кількість.

За наявністю на початок і кінець звітної періоду:

- початкові – величина запасів на початок звітнього періоду;
- кінцеві – величина запасів на кінець звітнього періоду.

Відносно балансу:

- балансові – запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі;
- позабалансові – запаси, що не належать підприємству і знаходяться у нього через певні обставини.

За ступенем ліквідності:

- ліквідні – виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів;
- неліквідні – виробничі та товарні запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів.

За походженням:

- первинні – запаси, що надійшли на підприємство від інших підприємств і не підлягали обробці на данному підприємстві;
- вторинні – матеріали та вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися вдруге у виробництві.

За обсягом:

- вільні – запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві;
- обмежені – запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві

За сферою використання:

- у сфері виробництва – запаси, що знаходяться в процесі виробництва (виробничі запаси, незавершене виробництво);
- у сфері обсягу – запаси, що знаходяться у сфері іобігу (готова продукція, товари);
- у невиробничій сфері – запаси, що не використовуються у

виробництві.

За складом і структурою:

- запаси виробничі (предмети і засоби праці) – запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП;

- запаси незавершеного виробництва (предмети праці) – частина продукції, що не пройшла всіх стадій обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК);

- запаси готової продукції (продукти праці) – продукція закінчена виробництвом, що прийнята ВТК і знаходиться на складі;

- запаси товарні (продукти праці) – товари, що знаходяться у сфері обігу, а також продукція, що знаходиться в дорозі.

Наведена класифікація запасів забезпечує виконання основних завдань обліку та контролю запасів, серед яких:

- раціональне визначення одиниці обліку запасів та формування номенклатури-цінника;

- організація складського господарства;

- достовірне визначення первісної вартості запасів;

- визначення умов переоцінки запасів на дату балансу та методів їх оцінки вразі вибуття;

- відображення на рахунках обліку операцій з надходження і вибуття запасів та точне визначення залишків запасів;

- розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності.

Отже, можна зробити висновки, що виробничі запаси – предмети праці, що використовуються у процесі виробничої діяльності і споживаються цим виробництвом протягом одного господарського (виробничого) циклу, після завершення якого цілком переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку запасів

Порядок бухгалтерського обліку запасів визначається різними суб'єктами в межах їх повноважень та представлені трьома рівнями, що будують систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку запасів.

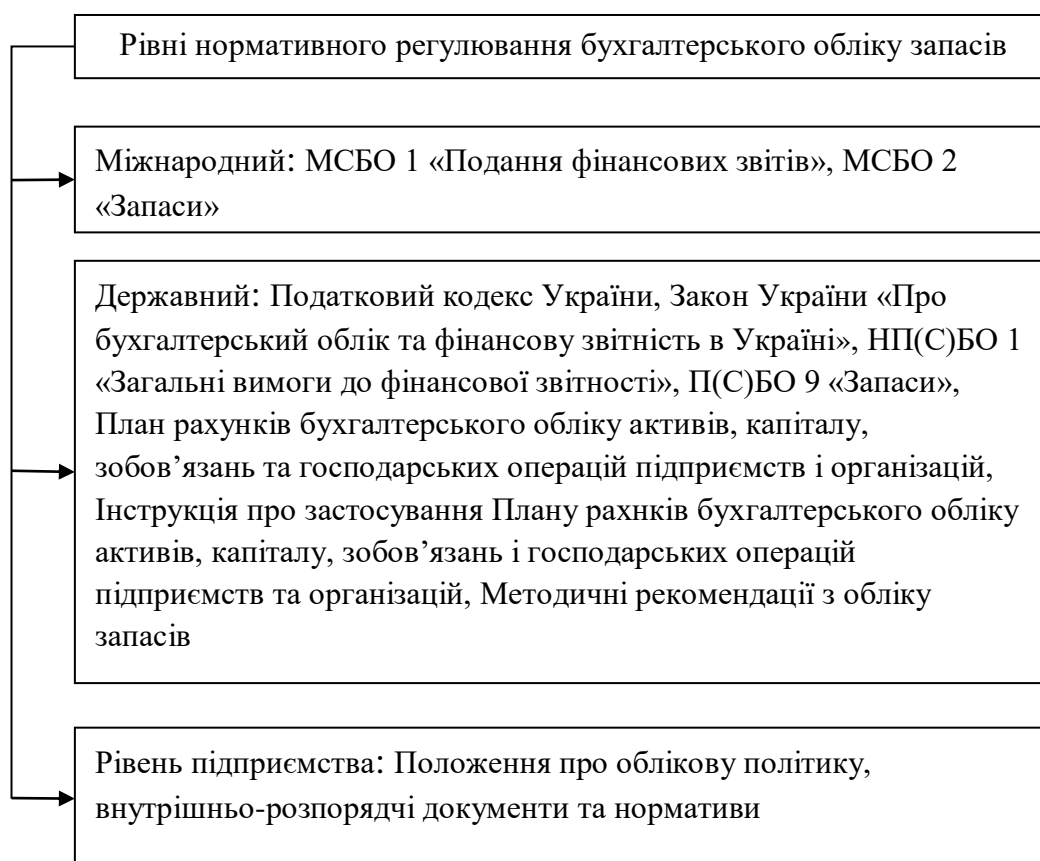

Рисунок 1.3 – Рівні нормативного забезпечення бухгалтерського обліку запасів

Бухгалтерський облік виробничих запасів регулює широке коло нормативних документів. На основі дослідження нормативно-правових актів бухгалтерського обліку виробничих запасів встановлено перелік питань, які вони безпосередньо регулюють.

Таблиця 1.2 – Нормативно-правові акти та їх характеристика

№	Нормативно-правовий акт	Питання бухгалтерського обліку виробничих запасів
1	2	3
1	МСБО 2 «Запаси»	Встановлює особливості визнання та оцінки виробничих запасів при їх надходженні та використанні для підприємств України, які використовують міжнародні стандарти для ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності.
2	Податковий кодекс України	Визначає порядок оподаткування податком на додану вартість виробничих запасів при їх придбанні та реалізації; порядок оцінки виробничих запасів при вибутті; а також встановлює обмеження щодо включення вартості виробничих запасів до витрат при розрахунку бази оподаткування податком на прибуток.
3	ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, зокрема стосовно виробничих запасів; порядок оформлення первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку; обов'язки підприємств у проведенні інвентаризації, зокрема в частині відображення залишків виробничих запасів на дату складання балансу.
4	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів, в тому числі при формуванні інформації про виробничі запаси
5	П(С)БО 9 «Запаси»	Визначає методологічні засади формування в обліку інформації про виробничі запаси; регулює їх порядок оцінки і обліку на підприємстві та розкриття інформації в фінансовій звітності; регулює порядок здійснення операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів.
6	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку»	Визначає основні рахунки та субрахунки для систематизації інформації про виробничі запаси, а також регулює порядок їх використання при здійсненні операцій з ними

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
7	Інструкція «По інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків»	Визначає порядок проведення інвентаризації виробничих запасів та основні вимоги щодо оформлення результатів їх інвентаризації.
8	Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних документів з обліку сировини і матеріалів»	Визначає перелік та форми типових первинних документів, які можуть використовуватися підприємствами при обліку виробничих запасів, а також зазначає порядок їх заповнення з врахуванням обов'язкових реквізитів, що висуваються до документів.
9	Положення про облікову політику	Встановлює особливості бухгалтерського обліку виробничих запасів індивідуально на окремому підприємстві, зокрема визначення первісної вартості виробничих запасів; перелік однорідних груп виробничих запасів; порядок включення до витрат підприємства на зберігання виробничих запасів; обраний метод списання запасів тощо.

Бухгалтерський облік і звітність в Україні здійснюються з дотриманням єдиних методологічних принципів, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», прийнятих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, національного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, законодавчих і нормативних актів з урахуванням специфіки діяльності підприємств. Окрім того, концептуальні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про виробничі

запаси підприємства і розкриття її у фінансовій звітності визначені П(С)БО 9 «Запаси», що становлять основу бухгалтерського обліку виробничих запасів.

В цьому положенні визначається методологія обліку запасів, порядок розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Норми цього положення застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності (крім бюджетних установ).

Структуру П(С)БО 9 «Запаси» представлено в таблиці 1.3

Загальні положення дають визначення таких термінів як запаси, чиста вартість реалізації запасів. В стандарті дається класифікація запасів, на які розповсюджуються норми П(С)БО «Запаси». В стандарті обумовлено визнання та первісна оцінка запасів, оцінка вибуття запасів, оцінка запасів на дату складання балансу. Окремим розділом визначено розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності.

Таблиця 1.3 – Структура П(С)БО9 «Запаси»

Розділи	Зміст
п.1-4. Загальні положення	Визначається сфера дії положення та терміни, що в ньому використовуються.
П.5-15. Визначення та первісна оцінка запасів	Наводиться порядок визнання запасів активами, склад запасів для цілей бухгалтерського обліку, порядок визнання первісної вартості запасів при їх надходженні.
П.16-23. Оцінка вибуття запасів	Характеризуються методи оцінки при вибутті запасів, порядок списання вартості МШП.
П.24-28. Оцінка запасів на дату балансу	Наводиться порядок оцінки запасів на дату складання звітності та уцінки запасів.
П.29. Розкриття інформації про записи у примітках до бухгалтерської звітності	Визначається інформація, яка обов'язково наводиться в примітках до фінансової звітності

Нормативно-правова база з обліку виробничих запасів підприємств та організацій є досить складною та обширною і наведені вище законодавчі акти є лише основними документами. Окрім них існують інші накази, листи, роз'яснення Міністерств фінансів та статистики України, спрямовані на деталізацію положень основних нормативних актів з даної ділянки бухгалтерського обліку, роз'яснення порядку його ведення у випадку внесення змін до законодавства та ін.

1.3.Управління виробничими запасами

Для забезпечення ефективного виробництва на підприємстві потрібна певна кількість запасів, але також потрібен їх контроль і безпосередньо управління ними.

Однією із складових управлінського обліку, організованого на підприємстві є управлінський облік запасів. Управлінський облік запасів – це і кількісне визначення зміни величини матеріальних ресурсів, і покращення їх кількісних характеристик, в результаті використання яких утворюється економічний результат. На відміну від традиційного обліку, коли увага бухгалтерів зосереджена лише на забезпеченні точного оприбуткування і повного збереження запасів, управлінський облік має на меті доведення витрат на утримання запасів до мінімуму за умови повного забезпечення ними потреб.

Управління матеріальними запасами – забезпечити в потрібний момент потрібну кількість матеріалів для виробництва запланованої продукції. Від того, як буде вестись управління запасами, значною мірою залежать фінансові результати діяльності підприємства. Так, якщо підприємство має запаси менші ніж необхідно, то можливі зупинки виробництва, під час яких

працівникам треба платити заробітну плату за простій, штрафи за невиконання договірних зобов'язань, зменшуються обсяги виробництва. Накладні витрати при цьому розподіляються на меншу кількість виробленої продукції, що веде до підвищення її собівартості і зниження прибутковості від реалізації. При запасах більших за необхідні в першу чергу відволікають з обороту грошові кошти, які могли б бути вкладені в інші проекти або, у крайньому разі, покладені на депозит у банку. Отже, підприємство втрачає прибуток, який могло б отримати. Якщо ж на підприємстві не достатньо коштів, то воно бере для закупівлі матеріальних запасів кредит у банку. Чим більші запаси за оптимальні, тим більший треба взяти кредит, за який треба платити. Отже в цьому випадку з'являються витрати, яких, при правильному плануванні запасів, можна запобігати.

Як нам відомо, виробництво повинно здійснюватися за умови оптимального поєднання основних засобів і запасів за допомогою раціонального використання робочої сили. Тому основним завданням управлінського обліку запасів є забезпечення такого їх рівня, який був би оптимальним для заданої виробничої програми.

Створення ефективної системи управлінського обліку виробничих запасів на підприємстві передбачає:

- розробку комплексу первинних документів, що відповідають специфіці діяльності підприємства;
- розробку комплексу форм внутрішньовиробничої звітності;
- модернізацію системи документів і документообігу;
- забезпечення ефективного впливу інформації про стан запасів і їх використання на виробничі процеси і результати.

Найважливішою функцією управлінського обліку запасів є забезпечення взаємної незалежності окремих стадій виробництва і збуту. Від правильного управління запасами, всебічного планування виробничого процесу в тісному взаємозв'язку з матеріально:технічним постачанням

залежить успіх підприємства. І, навпаки, нехтування цим призводить до низької ефективності діяльності підприємства, навіть до банкрутства.

Важливим моментом в управлінні матеріальними запасами є оцінювання витрат на їх збереження. Так, при перевищенні запасів від оптимального рівня потрібно мати додаткові приміщення, додаткових людей. Крім того, підприємства для зменшення ризику втрат матеріальних запасів проводять їх страхування, в тому числі і надлишкових запасів. Це свідчить про те, що і при збереженні матеріальних запасів підприємство може понести витрати, яких можна запобігти.

З обсягом витрат, пов'язаних з матеріальними запасами, тісно пов'язані витрати щодо виконання замовлень на них. Витрати щодо виконання замовлення включають в себе конторські витрати з оформлення замовлення, витрати на телефонні переговори на відрядження з укладання договорів поставки, транспортні витрати, витрати з приймання замовлення. Якщо розглянути взаємодію витрат на збереження запасів та виконання замовлення, то вони мають тенденцію компенсувати один одного. Так, при збільшенні обсягу замовлення зменшуються витрати на його виконання за рахунок економії транспортних та інших витрат, пов'язаних з ним. Крім того, продавці часто при більшому обсязі замовлення зменшують ціну за одиницю, або при певному обсязі замовлення зобов'язуються доставити його власним транспортом. Водночас збільшуються витрати пов'язані зі збереженням ресурсів. При зменшенні ж обсягу замовлення, навпаки, збільшуються витрати на річний обсяг ресурсів та зменшуються витрати на їх зберігання.

Управлінський облік має забезпечити систематичний контроль наявності запасів за місцями їх зберігання і матеріально відповідальними особами. При цьому треба пам'ятати, що запаси зберігаються як на загальних складах, так і в інших центрах відповідальності: цехах, бригадах, майстернях, гаражах. На підприємствах, що отримують запаси або реалізують продукцію у великих обсягах, за значної віддаленості від транспортних магістралей

можуть бути пристанційні склади. Окремі запаси інколи зберігають на відкритих майданчиках та значній відстані від населених пунктів.

Проте всі запаси мають бути передані під відповідальність завідуючим складами, комірниками, іншими матеріально відповідальними особами, з якими потрібно скласти договір про повну матеріальну відповідальність. Ці особи мають бути проінструктовані щодо порядку зберігання запасів, їхнього обліку, оскільки нестачі та втрати, що виникають з їхньої вини, вони відшкодовують у подвійній і навіть потрійній вартості.

На нашу думку, найбільш раціональні і ефективні управлінські рішення приймаються на рівні тісного взаємозв'язку управлінського, фінансового обліку і маркетингового менеджменту. Тому управління виробничими запасами потребує не тільки ефективної внутрішньовиробничої системи обліку і контролю, а й погодженої діяльності всіх служб і підрозділів підприємства.

Отже, управлінський облік запасів має забезпечувати не тільки оперативну інформацію про їх наявність на певну дату, а й відповідальність цієї наявності визначеній потребі. Тому традиційна організація бухгалтерського обліку, коли інформація про виробничі запаси формувалась у сальдових відомостях лише на кінець місяця, в управлінському обліку недостатня. Забезпечити оптимальне співвідношення між виробничою програмою і запасами можна за умови, що інформація про їхню наявність є найоперативнішою. При цьому можна так само оперативно контролювати відповідність фактичної наявності запасів визначеній потребі.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У СТРУКТУРНОМУ ПІДРОЗДІЛІ «ЗАПОРІЗЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»

2.1 Організаційно економічна характеристика підприємства

Структурний підрозділ «Запорізька дистанція колії» регіональної філії «Придніпровська залізниця» публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» (ПЧ-5) заснований в 1873р.

Місце знаходження Підрозділу: Україна, 69118, Запорізька обл., м.Запоріжжя, пр.Соборний, 4.

Підрозділ є структурним підрозділом регіональної філії «Придніпровська залізниця» публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» і не має статусу юридичної особи. Підрозділ здійснює свою діяльність у межах законодавства України та відповідно до внутрішніх документів Товариства. СП «Запорізька дистанція колії» має окремий баланс, печатку зі своїм найменуванням, штампи.

Структурний підрозділ є організаційною ланкою на залізничному транспорті, яка створена з метою забезпечення господарської діяльності Товариства, забезпечення справного стану усіх елементів залізничної колії (земляного полотна, верхньої будови колії, штучних споруд та інших влаштувань колії) в межах Філії, які забезпечують безперебійний та безпечний рух поїздів із встановленими для даної ділянки швидкостями.

Основними завданнями Структурного підрозділу «Запорізька дистанція колії» регіональної філії «Придніпровська залізниця» публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» є:

- поточне утримання колії в межах встановлених норм та допусків забезпечення тривалих термінів служби усіх елементів колії, попередження виникнення несправностей, своєчасне їх усунення та ліквідація причин, як викликають несправності колії та споруд;

- поточний ремонт та перевірка колії механізованими засобами;

- виконання комплексу робіт з модернізації колії, капітального середнього комплексно-оздоровчого та інших видів ремонту, згідно встановленими нормами, а також сніго-, водоборотьби, укладання договору (за довіреністю директора Філії) з підприємствами – підрядниками постачальниками матеріалів;

- надання платних послуг фізичним та юридичним особам виготовлення продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного вжитку, реалізація їх заінтересованим підприємствам та населенню.

СП «Запорізька дистанція колії» володіє та користується майном, яким наділило його Товариство для досягнення мети діяльності Підрозділу, згідно з законодавством, статутом Товариства, Положення про Філію, Положенням про Службу та цим Положенням, а також майном, придбавається та/або набувається для цілей забезпечення діяльності Підрозділу. Підрозділ не є власником майна. Майно Підрозділу є складовою частиною майна Товариства, яке складається з основних засобів, оборотних активів, а також інших матеріальних і нематеріальних активів, вартість яких відображається в окремому балансі, а також земельних ділянок, якими Укрзалізниця наділяє ПЧ-5 для досягнення мети та виконання завдань підприємства.

Керівництво СП «Запорізька дистанція колії» здійснює начальник Підрозділу Мачков Роман Сергійович, який призначений директором Філії за поданням начальника Служби.

ПЧ-5 має невелику структуру управління. Організаційна структура підприємства є лінійною. Особливостями даної структури є чіткість

взаємовідносин, однозначність команд, надійний контроль на підприємстві. Але за такої організаційної структури висока централізація управління, тому керівник СП «Запорізька дистанція колії» повинен вирішувати будь-які як стратегічні, так і поточні питання діяльності підпорядкованих йому підрозділів.

Організаційна структура підприємства представлена на рисунку 2.1

Облік у Підрозділі здійснюється відповідно Наказу №526 від 30.08.2016р. «Про облікову політику підприємства і організації бухгалтерського обліку» (Додаток А).

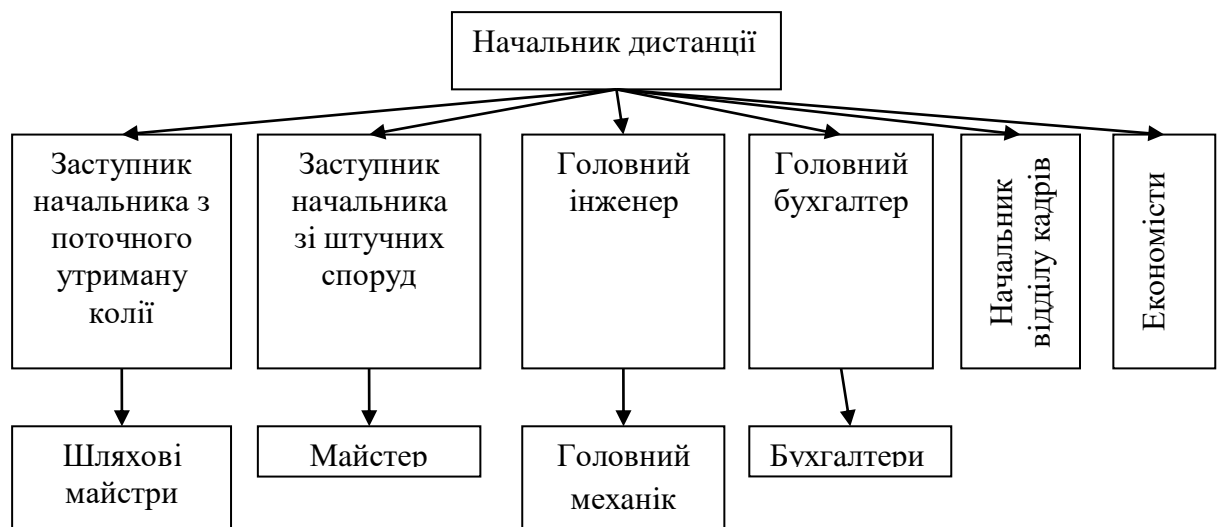

Рисунок 2.1 – Організаційна структура підприємства

Структура штабу бухгалтерії СП «Запорізька дистанція колії» розподілена таким чином:

- головний бухгалтер;
- бухгалтер по заробітній платі (1 категорії);
- бухгалтер ОЗ (1 категорії);
- бухгалтер з обліку рахунків в банку, ПДВ (2 категорії);
- бухгалтер ТМЦ (2 категорії).

Головний бухгалтер займається обліком надання послуг, складання звітності, обліком інших податків і платежів. Однією з важливих передумов раціональної організації обліку є застосування найбільш ефективної форми бухгалтерського обліку, його технічної оснащеності. Під формою бухгалтерського обліку розуміють певну систему взаємопов'язаних між собою облікових регістрів встановленої форми і змісту, що зумовлює послідовність і способи облікових записів.

В ПЧ-5 застосовується журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на широкому застосуванні системи накопичувальних і групувальних облікових регістрів – журналів-ордерів і допоміжних відомостей до них.

Методологія формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності підприємств залізничного транспорту регламентується Методичними рекомендаціями по застосуванню на залізничному транспорті ПБО 9 2 «Запаси», затвердженими наказом укрзалізниці від 30.12.1999 року №379-Ц та Обліковою політикою Укрзалізниці.

До виробничих запасів СП «Запорізька дистанція колії» належать:

- сировина і матеріали;
- будівельні матеріали;
- запасні частини;
- матеріали верхньої будови колії (нові та старопридатні);
- обладнання, інструменти та інвентар;
- масла та мастильні матеріали;
- паливо;
- малоцінні та швидкозношувальні предмети, спецодяг;
- інші метеріали (металобрухт).

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс

підприємства за первісною вартістю. Первісною вартістю запасів, одержаних безоплатно, визнається їх справедлива вартість(експертна оцінка).

Відпуск запасів у виробництво, продаж та інше вибуття здійснюється за методом «ФІФО», встановленим Обліковою політикою Укрзалізниці. Метод ФІФО (першими відпускаються запаси, що надійшли раніше) базується на хронології надходження, тобто на припущенні, що одиниці запасів, які були придбані першими, продаються чи використовуються першими, що запобігає їх псуванню, а також, що грошова одиниця є стабільною. Одиниці, які залишаються в запасах на кінець періоду, оцінюються за цінами останніх надходжень товарів.

Перевага методу ФІФО полягає в його простоті, систематичності та об'єктивності, завдяки використанню цього методу не допускається маніпулювання даними в сторону штучного завищення або заниження вартості запасів, тобто сприяє запобіганню можливості маніпулювання прибутком, забезпечує відображення у балансі суми запасів, яка приблизно співпадає з поточною ринковою вартістю. Метод ФІФО оправдовує себе в умовах незначної інфляції. Застосування ж його в умовах високої інфляції призведе до завищення вартості матеріальних залишків, заниження собівартості готової продукції та, як наслідок, завищення результатів від реалізації.

Запаси відображаються у бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації (якщо на дату балансу їх ціна знизилась або вони зіпсовані, застарілі або іншим чином втратили первісно очікувану вигоду).

Виробничі запаси, які зберігаються до моменту їх використання на складах, утворюють запас, який необхідно нормувати. Норми запасів встановлюють по кожному найменуванню, сорту і розміру, що є обов'язковою умовою системи управління запасами.

Розрахунок нормативу запасів ТМЦ здійснюється відповідно до

«Методики розрахунку нормативу запасів матеріально-технічних ресурсів на залізничному транспорті», затвердженої наказом Укзалізниці від 28.12.2001р. №738-Ц.

Для більш ґрунтовної техніко-економічної характеристики підрозділу розглянемо таблицю, де розраховані основні економічні показники господарської діяльності СП «Запорізька дистанція колії» використовуючи фінансову звітність (Додатки Б, В).

Таблиця 2.1 – Основні показники господарської діяльності дистанції колії за 2018-2019 роки

№ п/п	Показники	Од.вим.	2018 р.	2019 р.		% виконання	
				план	факт	до плану	до 2018р
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Приведена довжина колії	прив.км.	308,3	308,3	308,3	100,0	100,0
2	Об'єм перевезень	млн.ткм. брутто	6808,5	7221,6	7331,7	101,5	107,7
3	Експлуатаційні витрати, в т.ч.	тис. грн	53440,0	59990,0	61447,0	102,4	115,0
	ФОП	тис. грн	13098,0	14461,0	14358,0	99,3	109,6
	відрахування на ФОП	тис. грн	5059,0	5439,0	5558,0	102,2	109,9
	паливо	тис. грн	593,0	633,0	638,0	100,8	107,6
	електроенергія	тис. грн	96,0	125,0	123,0	98,4	128,1
	матеріали	тис. грн	6418,0	7940,0	8003,0	100,8	124,7
	амортизація	тис. грн	13388,0	14000,0	13863,0	99,0	103,5
	інші витрати	тис. грн	14788,0	17392,0	18904,0	108,7	127,8
4	Середньоспискова чисельність, всього	чол.	418	408	398	97,5	95,2
	в т.ч. на перевезення	чол..	416	408	395	97,1	95,0
5	Балова оцінка утримання колії	бал.	72	68	78	85,3	91,7
6	Продуктивність праці	млн.ткм. бр./чол.	16,367	17,7	18,561	104,9	113,4
7	Витрати на оплату праці	тис. грн	13121,3	14470,0	14423,5	99,7	109,9

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
8	Підсобно-допоміжна діяльність:						
	доходи	тис. грн	271,0	113,0	81,0	71,7	29,9
	витрати	тис. грн	74,0	81,0	42,0	51,9	56,8
	результат	тис. грн	197,0	32,0	39,0	121,9	19,8
	рентабельність	%	266,2	39,5	92,9	235,2	34,9
9	Інша операційна діяльність						
	доходи	тис. грн	15,0	40,0	43,0	107,5	286,7
	витрати	тис. грн	315,0	343,0	358,0	104,4	113,7
	результат	тис. грн	-300,0	-303,0	-315,0	104,0	105,0
10	Інша інвестиційна діяльність						
	доходи	тис. грн	470,0	800,0	1427,0	178,4	303,6
	витрати	тис. грн	579,0	500,0	1531,0	306,2	264,4
	результат	тис. грн	-109,0	300,0	-104,0	34,7	95,4
11	Фінансовий результат від звичайної діяльності	тис. грн	101,0	29,0	-51,0	-80,0	-152,0
12	Чистий прибуток	тис. грн	101,0	29,0	-51,0	-80,0	-152,0

В 2019 році в порівнянні з 2018 роком збільшився об'єм перевезень на 7,7%, що становить 523,2 млн.ткм.брутто. При цьому збільшилися експлуатаційні витрати на утримання колії на 8007,0 тис.грн. за всіма елементами витрат . Темп росту експлуатаційних витрат склав 15,0 % до 2018 року. Збільшення витрат пов'язане із виконанням значного об'єму робіт капітального характеру, сплатою при цьому рахунків за роботу колійних машин та механізмів, локомотивів та транспортних послуг, збільшення цін на енергоносії та матеріали верхньої будови колії та збільшення фонду оплати праці. На 13,7% збільшилися витрати на іншу операційну діяльність та витрати іншої інвестиційної діяльності, що позначилось на загальному фінансовому результаті від звичайної діяльності та привело до збитку в розмірі 51,0 тис.грн. за результатами 2019 року.

З урахуванням особливостей виробничої діяльності даного підприємства вибрано систему показників для оцінки фінансово-

економічного стану підприємства. Використовуються форми статистичної звітності за 2018-2019 роки: ф.1 «Баланс», ф.2 «Звіт про фінансові результати» й ф.3 «Звіт про рух грошових коштів» (Додаток Б, В, Д). За рік що аналізується взято 2019 рік.

Для аналізу складу та розміщення активів за 2018 рік побудуємо таблицю 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу і розміщення активів підприємства в 2018

№ п/ п	Актив	на початок 2018 року			на кінець 2018 року			абсол. відхил. тис.грн	темп росту, %
		тис.грн	%		тис.грн				
			до бал.	до ОЗ		до бал.	до ОЗ		
	Баланс	238935,0	100,0	-	228714,0	100,0	-	-10221,0	95,7
1	Необоротні активи (основні засоби)	237874,0	99,6	100,0	227438,0	99,0	100,0	-10436,0	95,6
2	Оборотні активи	1059	0,44	0,45	1276	0,55	0,56	+217,0	120,5
2.1	Виробничі запаси	715	0,3	0,3	1155,0	0,5	0,5	+440,0	161,5
2.2	Дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3	Грошові кошти	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4	Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5	Витрати майбутніх періодів	2	0,001	-	-	-	-	-	-

З проведених в таблиці 2.2 розрахунків бачимо, що власність підприємства за рік зменшилася на 10221,0 тис.грн., що становить 4,3%. Зменшення активів виникло в основному за рахунок вибування основних засобів на 10436,0 тис.грн, зменшення становить 4,6%. При цьому збільшились оборотні активи на 217,0 тис.грн, темп росту склав 20,5%, та зросли виробничі запаси на 440,0 тис.грн, що становить 161,5% до початку року. На кінець року відсутні витрати майбутніх періодів.

Аналіз та склад розміщення активів в 2019 році наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу і розміщення активів підприємства в 2019 році

№ п/п	Актив	на початок 2018 року			на кінець 2019 року			абсол. відхил. тис.грн	те мп рос ту, %
		тис.грн	%		тис.грн				
			до бал.	до ОЗ		до бал.	до ОЗ		
	Баланс	228714,0	100,0	-	215837,0	100,0	-	-12887,0	94,4
1	Необоротні активи (основні засоби)	227438,0	99,0	100,0	214568,0	99,4	100,0	-12870,0	94,3
2	Оборотні активи	1276,0	0,55	0,56	1263,0	0,58	0,53	-13,0	99,0
2.1	Виробничі запаси	1155,0	0,5	0,5	1072,0	0,49	0,5	-83,0	92,8
2.2	Дебіторська заборгованість	-	-	-	24,0	0,01	0,01	+24,0	-
2.3	Грошові кошти	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4	Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5	Витрати майбутніх періодів	-	-	-	6,0	0,003	0,003	+6,0	-

По цьому розрахунку видно, що власність підприємства продовжує зменшуватися. Загальний показник зменшення склав 5,6 % при цьому необоротні активи у вигляді основних засобів зменшилися на 5,7% що становить 12870,0 тис.грн., а оборотні активи на 1,0% - 13,0 тис.грн.

Питома вага основних засобів та матеріальних оборотних активів більше 90,0%, але темп росту за рік склав 94,3%, що свідчить про вибування основних засобів.

В структурі оборотних засобів за рік виникли зміни:

- виробничі запаси зменшилися на 83,0 тис.грн. або 7,2%;
- виникла дебіторська заборгованість у розмірі 24,0 тис.грн.;
- з'явилися витрати майбутніх періодів в розмірі 6,0 тис.грн.

Такі зміни в структурі балансу свідчать про підвищення ліквідності підприємства.

Прибуток – це економічна категорія, яка виражає фінансові результати

діяльності підприємства. Прибуток представляє собою конкретну форму вартості чистого доходу підприємства, яка залишається підприємству після розміщення всіх витрат пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції та іншими видами діяльності.

Джерелом інформації для аналізу прибутку служить ф.2 «Фінансові результати» бухгалтерського балансу підприємства.

Для розрахунку прибутку складемо таблицю 2.4

Таблиця 2.4 – Розрахунок прибутку підприємства за 2018 -2019 роки

По даним бухгалтерського обліку	По даним управлінського обліку
1	2
1.Валовий (балансовий) прибуток від реалізації За 2019 рік: (61873,0-16,0)- 60149,0=1708,0тис.грн За 2018 рік: (54078,0-54,0)- 52351,0=1673,0тис.грн	1.Прибуток від реалізації (перевезення) За 2019 рік: 61776,0-61447,0=329,0тис.грн За 2018 рік: 53753,0-53440,0 =313,0тис.грн
2.Прибуток (збиток) від операційної діяльності За 2019 рік: 1708,0+(43,0-1340,0- 358,0)=53,0тис.грн За 2018 рік: 1673,0+(15,0-1163,0- 315,0)=210,0тис.грн	2.Прибуток від допоміжного виробництва За 2019 рік: 97,0-16,0-42,0 = 39,0тис.грн За 2018 рік: 352,0-54,0-74,0 = 197,0тис.грн
3.Прибуток (збиток) від звичайної діяльності За 2019 рік: 53,0+1427,0-1531,0= -51,0тис.грн За 2018 рік: 210,0+470,0-579,0= 101,0тис.грн	3.Результат іншої операційної діяльності За 2019 рік: 43,0-358,0 = -315,0 тис.грн За 2018 рік: 15,0-315,0 =-300,0 тис.грн
	4.Результат іншої діяльності За 2019 рік: 1427,0-1531,0 =-104,0тис.грн. За 2018 рік: 470,0-579,0 = -109,0

Продовження таблиці 2.4

1	2
	5.Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування За 2019 рік: $329,0+39,0-315,0-104,0 = -51,0$ тис.грн За 2018 рік: $313,0+197,0-300,0-109,0 = 101,0$ тис.грн
5.Податок на прибуток від звичайної діяльності За 2019 рік: - За 2018 рік: -	
6.Чистий прибуток (збиток) За 2019 рік: - 51,0 тис.грн. За 2018 рік: 101,0 тис.грн.	

Результати розрахунку прибутку підприємства зведемо в таблицю 2.5

Таблиця 2.5 –Аналіз прибутку підприємства

№ п/п	показники	2018 рік	2019 рік	відхилення	
		тис.грн.	тис.грн.	тис.грн	%
1	Прибуток від реалізації продукції	1673,0	1708,0	+35,0	102,2
2	Прибуток від іншої реалізації	-1463,0	-1655,0	-192,0	113,0
3	Прибуток від позареалізаційної діяльності	-109,0	-104,0	+5,0	95,4
4	Чистий прибуток	101,0	-51,0	-150,0	-

Підприємство в 2019 році відпрацювало із збитком в розмірі - 51,0тис.грн. Зниження прибутку виникло за рахунок збільшення збитку від іншої реалізації на 192,0 тис.грн. Але збільшився прибуток від реалізації продукції на 35,0тис.грн., та прибуток від позареалізаційної діяльності на 5,0 тис.грн.

В цілому динаміка прибутку негативна, якщо не брати до уваги збільшення прибутку від реалізації на 2,2% та зменшення збитку від позареалізаційної діяльності на 4,6%. Необхідно звернути особливу увагу на збільшення збитку від іншої реалізації.

Задачі аналізу рентабельності співпадають із задачами аналізу прибутку. Аналіз рентабельності передбачає аналіз динаміки і факторів, які впливають на рентабельність.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, фінансової, інвестиційної), а також окупність витрат.

Всі ці показники розраховуються на основі балансового прибутку, прибутку від реалізації продукції та чистого прибутку.

Рентабельність продукції (виробничої діяльності) визначається шляхом відношення прибутку від реалізації продукції або чистого прибутку до суми витрат на реалізовану або вироблену продукцію.

$$P_{н.д.} = \frac{П_{р.п.}}{З} \text{ або } P_{н.д.} = \frac{ЧП}{З}, \quad (2.1)$$

де $P_{н.д.}$ – рентабельність виробничої діяльності;

$П_{р.п.}$ – прибуток від реалізації;

$ЧП$ – чистий прибуток;

$З$ – витрати на реалізацію або виробництво продукції.

Рентабельність показує, скільки підприємство має прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво продукції.

Рентабельність продажу розраховується розподіленням прибутку від реалізації продукції, робіт чи послуг до чистого прибутку або суми виручки від реалізації. Цей показник характеризує ефективність підприємницької

діяльності і показує, скільки підприємство має прибутку з однієї гривні продажу.

$$P_{np} = \frac{\Pi_{рп}}{ВР} \text{ або } P_{np} = \frac{ЧП}{ВР}, \quad (2.2)$$

де P_{np} - рентабельність продажу;

$ЧП$ - чистий прибуток;

$ВР$ - виручка від реалізації.

Результати розрахунку показників для аналізу рентабельності виконані за формулами зведемо в таблицю 2.6

Таблиця 2.6 – Аналіз рентабельності

№ п/п	Показники	Умовне позначення	2018 рік	2019 рік
1	Чистий прибуток, тис.грн.	$ЧП$	101,0	-51,0
2	Чистий дохід від реалізації, тис.грн.	$ВР$	54024,0	61857,0
3	Середня вартість основних засобів, тис.грн.	$ОС$	232368,0	220823,0
4	Середня величина матеріальних оборотних засобів, тис.грн.	$ОбС$	1167,5	1257,5
5	Середня вартість виробничого капіталу, тис.грн.	$\Phi_{ОСН} + \Phi_{Об}$	233823,5	222272,5
6	Коефіцієнт фондоємності	K_{Φ}	4,3	3,65
7	Коефіцієнт закріплення оборотних засобів	$K_{Об}$	0,022	0,02
8	Рентабельність продажу	$P_{рп}$	0,19	-0,09
9	Рентабельність виробничого капіталу	$P_{ПК}$	0,05	-0,03

За 2019 рік сталося зменшення рентабельності виробничого капіталу на

0,08%. За рахунок зниження рентабельності продажу з 0,19% до 0,09% рентабельність виробничого капіталу знизилась на 0,07%.

Всі показники, що характеризують ліквідність підприємства та маневреність власного капіталу свідчать про підприємство не має поточних активів та не має можливості вчасно розраховуватися зі своїми кредиторами.

Керівництву підприємства необхідно посилити роботу по залученню додаткових оборотних засобів для розвитку підприємства та зменшення об'ємів кредиторської заборгованості.

2.2 Синтетичний і аналітичний облік виробничих запасів

Відповідно до Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» для обліку запасів призначений 2-й клас Плану рахунків, який має відповідну назву: «Запаси». На рахунках цього класу об'єднується інформація про наявність і рух належних підприємству предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві і для господарських потреб, а також засобів праці, які підприємство включає до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів.

До другого класу Плану рахунків «Запаси» належать такі рахунки і субрахунки:

- 20 «Виробничі запаси»;
- 21 «Біологічні активи»;
- 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»;
- 23 «Виробництво»;
- 24 «Брак у виробництві»;

- 25 «Напівфабрикати»;
- 26 «Готова продукція»;
- 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»;
- 28 «Товари».

По дебету рахунка 20 «Виробничі запаси» та його субрахунків відображають надходження відповідних запасів на підприємство та збільшення їх вартості в результаті дооцінки, по кредиту — витрати на виробництво, відпуск в переробку, на сторону, а також зменшення вартості запасів в наслідок уцінки. Рахунок 20 «Виробничі запаси» має такі субрахунки, що неведені в таблиці 2.7

Таблиця 2.7 – Субрахунки рахунку 20 «Виробничі запаси»

Рахунок	Субрахунки		Сфера застосування
	Код	Назва	
20 Запаси	201	Сировина й матеріали	Усі види діяльності
	202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	
	203	Паливо	
	204	Тара й тарні матеріали	
	205	Будівельні матеріали	
	206	Матеріали передані в переробку	
	207	Запасні частини	
	208	Матеріали сільськогосподарського призначення	
	209	Інші матеріали	

Значна частина виробничих запасів колійного господарства враховується на субрахунок 201 «Сировина й матеріали». До цього субрахунку відкриті рахунки третього порядку, які використовуються СП «Запорізька дистанція колії».

На субрахунок 2010 «Сировина й матеріали» відображаються наявність та рух сировини і основних та допоміжних матеріалів, які необхідні для

організації роботи підрозділу. До таких матеріалів відносяться метал та металовироби, ліс, лаки, фарби та інші.

Значну частину матеріальних цінностей в підрозділах колійного господарства займають матеріали верхньої будови колії.

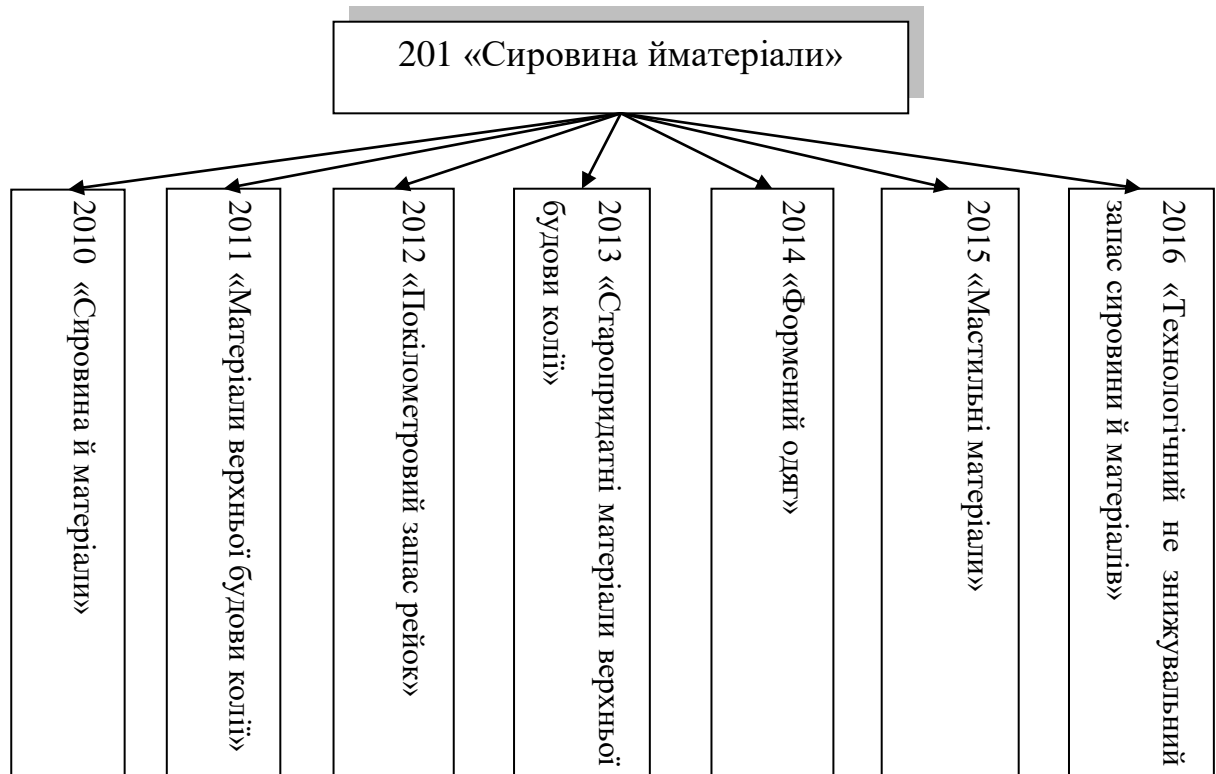

Рисунок 2.2 – Структура субрахунку 201 «Сировина й матеріали»

До матеріалів верхньої будови колії відносяться нові рейки, шпали, кріплення, перевідні механізми, хрестовини, які в бухгалтерському обліку підрозділу колійного господарства обліковуються на субрахунку 2011 «Матеріали верхньої будови колії».

На субрахунку 2012 «Покілометровий запас рейок» ведеться облік рейок, які знаходяться у покілометровому запасі дистанції колії. Покілометровий запас рейок зберігається на кожному кілометрі на спеціальних стелажах, а на дільницях безстикової колії, крім того, у спеціально відведених місцях.

Покілометровий запас рейок використовується у крайньому разі при роботі з поточного утримання колії, а також при ліквідації наслідків аварії і підлягає обов'язковому поповненню у встановлені терміни.

Облік покілометрового запасу рейок ведеться в бухгалтерії дистанції колії в кількісному і грошовому виразі. На дільницях облік ведеться тільки в кількісному виразі за типами рейок з підрозділом на нові і старопридатні.

Старопридатні матеріали верхньої будови колії (шпали, рейки, хрестовини та інші), зняті при розбиранні чи ремонті колії, придатні для подальшого використання, дистанції колії та колійні машинні станції обліковують на субрахунку 2013 «Старопридатні матеріали верхньої будови колії».

Старопридатні матеріали верхньої будови колії на дільницях (цеха) підрозділів обліковуються в кількісному виразі по окремим найменуванням, типам і групам придатності (придатні для укладання без ремонту, придатні для укладання з ремонтом) на картках складського обліку матеріалів форми №М-12.

На субрахунку 2014 «Формений одяг» ведеться облік наявності та руху форменого одягу, який знаходиться на складі чи в коморі.

На субрахунку 2015 «Мастильні матеріали» в бухгалтерському обліку підрозділів колійного господарства відображається облік мастильних матеріалів. Мастильні матеріали застосовуються при роботі стрілочних переводів, машин та механізмів з метою зниження втрати потужності на тертя, відведення тепла і захисту вузлів тертя від корозії.

На субрахунку 2016 «Технологічний незнижувальний запас сировини й матеріалів колійного господарства» відображаються сировина й матеріали, які знаходяться в незнижувальному запасі.

Укрзалізницею розроблено та затверджено наказом від 30.03.04 р. №219-ЦЗ норматив технологічного незнижувального запасу товарно-матеріальних цінностей в розрізі господарств та залізниць.

Обсяги технологічного незнижувального запасу колійного господарства включають в себе матеріали верхньої будови колії та запасні частини, які необхідно утримувати для організації відбудовних робіт по ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха тощо.

Крім субрахунку 201 «Сировина й матеріали» в дистанції колії використовуються інші субрахунки для обліку інших виробничих запасів.

На субрахунку 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» відображаються наявність та рух купівельних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів включаючи у підрядних будівельних організаціях будівельні конструкції та вироби – дерев'яні, залізобетонні, металеві, інші), що придбані для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання.

Облік наявності та руху палива, що придбається чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалень будівель ведеться на субрахунку 203 «Паливо». На цьому субрахунку також обліковуються оплачені талони на нафтопродукти і газ. Для обліку палива в бухгалтерському обліку ПЧ-5 використовуються субрахунки.

Рисунок 2.3 – Структура субрахунку 203 «Паливо»

На субрахунку 204 «Тара і тарні матеріали» відображається наявність

тари (мішки, ящики, бочки, бідони, пляшки, а також пакувальні матеріали). Тара, яка використовується для господарського зберігання матеріалів, палива то така тара називається інвентарною. Облік оборотної тари ведуть по її видах (групах).

На субрахунку 205 «Будівельні матеріали» відображається рух будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріалів, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.

На субрахунку 206 «Матеріали, передані в переробку» обліковуються матеріали, передані в переробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів.

Облік придбаних чи виготовлених запасних частин, деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті здійснюється на субрахунку 207 «Запасні частини». Автомобільні шини, що є на колесах та в запасі при автомобілі, які враховані в ціні автомобіля та включені в його інвентарну вартість, обліковуються у складі основних засобів.

За дебетом субрахунку 207 „Запасні частини" відображається надходження, за кредитом - використання, реалізація та інше вибуття запасних частин. Аналітичний облік запчастин ведеться за місцями зберігання та однорідним групами (механічна група, електрична група тощо). Аналітичний облік обладнання, двигунів, вузлів та агрегатів обмінного фонду ведеться за групами: придатні для експлуатації (нові та відновлені); підлягають відновленню (на складі); в ремонті.

Для обліку запасних частин в ПЧ-5 використовуються такі субрахунки:

- 2070 «Запасні частини»;
- 2071 «Запасні частини в ремонті»;

– 20760 «Технологічний незнижувальний запас запасних частин колійного господарства»;

– 2078 «Старопридатні запасні частини».

На субрахунку 2070 «Запасні частини» обліковуються запасні частини, призначені для використання в процесі виробництва. На цьому ж субрахунку обліковуються автошини. В додаток до бухгалтерського обліку ведеться технічними працівниками оперативний облік автомобільних шин, які знаходяться в експлуатації (на колесах автомобіля) і в обороті (в ремонті, в цеху).

На субрахунку 2071 «Запасні частини в ремонті» обліковуються запасні частини, які знаходяться в ремонті.

На субрахунку 20760 «Технологічний не знижувальний запас запасних частин колійного господарства» обліковуються запасні частини, які знаходяться в не знижувальному запасі.

Аналітичний облік запчастин ведеться за місцями зберігання та однорідними групами (механічна група, електрична група тощо). Аналітичний облік двигунів, вузлів та агрегатів обмінного фонду ведеться за групами: придатні для експлуатації (нові та відновлені); підлягають відновленню (на складі); в ремонті.

На субрахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» обліковуються хімікати для боротьби з чагарниками.

На субрахунку 209 «Інші матеріали» обліковуються відходи виробництва (обрубки, обрізка, стружка тощо), невиправлений брак, матеріальні цінності, одержані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини (металобрухт, утиль), зношені шини тощо. Для обліку інших матеріалів в дистанції колії використовуються такі субрахунки:

– 2090 «Відходи виробництва»;

– 2091 «Матеріальні цінності, одержані від ліквідації та при ремонті

основних засобів»;

- 2092 «Інші матеріали»;
- 2093 «Транспортно-заготівельні витрати»;
- 2094 «Витрати з ремонту старопридатних запасів».

На субрахунку 2090 «Відходи виробництва» обліковуються відходи виробництва на ділянках та в цехах дистанції колії, вони визначаються по фактичній їх кількості, здаються в комору або реалізуються, передачу їх в комору для збереження оформляють накладною.

На субрахунку 2091 – обліковуються матеріальні цінності, які одержані від ліквідації основних засобів та при їх ремонті. Деталі, які знімаються з об'єктів, що знаходяться в ремонті, сортуються на деталі, які підлягають ремонту і деталі, які непридатні для дальшого використання по прямому призначенню на основі акта. На придатні і непридатні деталі виписуються окремі накладні.

На субрахунку 2092 «Інші матеріали» обліковуються металобрухт, дорогоцінні метали, утиль, автошини, непридатні для відновлення, які підлягають здачі в переробку на регенерат та інші матеріальні цінності.

До металобрухту відносяться отримані в результаті ліквідації основних засобів, які не придатні для подальшого використання, відходи рейок при зварюванні, прокладки рейкові та інші матеріали верхньої будови колії непридатні для подальшого використання за призначенням.

В колійному господарстві діє єдиний порядок організації роботи з чорним та кольоровим металобрухтом згідно наказом Міністра транспорту та зв'язку України – генеральним директором Укрзалізниці за № 98 – Ц від 30.04.2004 р. затверджено «Порядок заготівлі, зберігання, відвантаження та реалізації брухту чорних та кольорових металів та сплавів та наказом від 20.09.2004 р. щодо змін, внесених до наказу від 30.04.2004 р. № 211-Ц [17. с.11].

Цими документами регламентується бухгалтерський і оперативний

облік металобрухту, встановлено відповідальність за операції з металобрухтом у випадку порушення чинного законодавства та цього Порядку. Порядком передбачено, що визначенні придатності матеріалів верхньої будови колії та списання в металобрухт слід суворо дотримуватись вимог «Технічних вказівок по використанню старопридатних матеріалів верхньої будови колії на залізницях України № ЦП-0021, затверджених наказом Укрзалізниці від 16.02.96 р. № 43-Ц з відображенням в формі ПУ-81 та ПУ-81а [5. с.10]. Після виконання колійних робіт необхідно провести класифікацію отриманих від ремонтів матеріалів в згідно з «Технічними вказівками по використанню старопридатних матеріалів верхньої будови колії на залізницях України № ЦП-0021».

Розсортовані матеріали діляться на:

- матеріали, придатні для повторного використання;
- матеріали, не придатні для повторного використання – металобрухт.

Зібраний та непідготовлений до відвантаження металобрухт повинен бути розсортований на групи:

- рейки, не придатні для вкладання в колію;
- частини стрілочних переводів (рамні рейки з гостряками, хрестовини, башмакоскидачі, контр рейки), непридатні для повторного використання;
- скріплення (накладки, підкладки, болти, костилі. протиугони), непридатні для повторного використання.

До МШП в ПЧ-5 належать предмети, що використовуються протягом не більше одного року, зокрема інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо. Для їх обліку й узагальнення інформації про наявність та рух використовується рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувальні предмети» і має слідує субрахунки:

- 221 «Інструменти»;
- 222 «Господарський інвентар»;

- 223 «Спеціальний одяг і взуття»;
- 224 «Постільні речі»;
- 225 «Інші малоцінні та швидкозношувальні предмети».

Аналітичний облік МШП ведеться за видами предметів за однорідними групами. МШП, які передані в експлуатацію, обліковуються в бухгалтерії на позабалансовому субрахунку 073 «Перелік списання МШП, термін корисного використання яких не більше 1 року за кожною підзвітною особою. Малоцінні та швидкозношувальні предмети, які вийшли з ладу, дистанція колії списує відповідно до актів, складених комісією та затверджених керівником дистанції. Строки корисного використання МШП в експлуатації встановлені згідно з наказом Укрзалізниці від 14.07.2003 року № 172 – Ц [5].

До інструментів в експлуатації відносяться ті, які знаходяться в інструментальних коморах виробничих дільниць, на робочих місцях, а також в процесі відновлення в майстернях – в бухгалтерському обліку обліковується на рахунку 221 «Інструменти».

На субрахунку 222 «Господарський інвентар» ведеться облік господарського інвентарю, який відноситься до МШП і знаходиться в коморі дистанції колії.

На субрахунку 223 «Спеціальний одяг і взуття» обліковуються спеціальний одяг та взуття, видача якого, зберігання і користування спецодягом проводиться відповідно до наказу Укрзалізниці від 15.03.2004 р. № 166-ЦЗ.

На субрахунку 224 «Постільні речі» ведеться облік постільних принадлежностей, які відносяться до МШП і знаходяться у складі виробничих запасів.

Інші малоцінні та швидкозношувальні предмети, що знаходяться у складі запасів і в бухгалтерському обліку не обліковуються на вище перерахованих субрахунках, відображаються на субрахунку 225 «Інші малоцінні та швидкозношувальні предмети».

Відображення операцій з надходження виробничих запасів до СП «Запорізька дистанція колії» показано в таблиці 2.8

Таблиця 2.8 – Відображення операцій з надходження виробничих запасів

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків та ознака аналітичного обліку			
		Дебет		Кредит	
		Субрахунки	Аналітичний облік	Субрахунки	Аналітичний облік
1	2	3	4	5	6
1	Одержані виробничі запаси від постачальників	2010,2011,2012, 2014,2015,2016, 203, 207,208,209,22	За видами запасів та МВО	631	За кожним кредитом
2	Відображення суми ПДВ	6411		631	За кожним кредитом
3	Одержані виробничі запаси по авансовому звіті	2010,2070,208, 2092, 22	За видами запасів та МВО	372	За підзвітними особами
4	Відображення суми ПДВ	6411		372	За підзвітними особами
5	Відображення одержаних виробничих запасів: -В результаті оприбуткування лишків при інвентаризації -В результаті ліквідації ОЗ	201,2011,2014, 2015,2070,2071, 2078,2091,2092, 22 2078,2091,2092	За видами запасів та МВО	719 7460	
6	Безоплатно одержані виробничі запаси	2010,2014,2015, 202,203,2070, 2092,2093,22	За видами запасів та МВО	718	
7	Одержано виробничі запаси від служби матеріально-технічного забезпечення та інших виробничо-технологічних підрозділів залізниці	2010,2011,2014, 2015,202,203,204, 205,207,209,22	За видами запасів та МВО	6835,6830	За виробничо-технологічними підрозділами та галузевою службою

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6
8	Оприбуткування старопридатних матеріалів	2013	За видами матеріалів верхньої будови колії та МВО	2336	
9	Враховані відходи виробництва	2090	За видами запасів та МВО	2365	

Відображення операцій з вибуття виробничих запасів показано в таблиці 2.9

Таблиця 2.9 – Відображення операцій з вибуття виробничих запасів

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків та ознака аналітичного обліку			
		Дебет		Кредит	
		Субрахунки	Аналітичний облік	Субрахунки	Аналітичний облік
1	Відпущенні зі складу виробничі запаси і МШП для власних потреб: -організацію перевезень, виробництва продукції;	2336	За відповідними статтями Номенклатури витрат	2010,2011, 2015,202,203 204,205,207, 209, 22	За видами запасів та МВО
	-загальновиробничі потреби;			2010,2014, 2015,203, 207,209,22	
	-забезпечення збуту продукції			2010,203,204 207,209,22	
	-вартість мила виданого працівникам	911	505	2092	
	- загальногосподарських потреб	921,922	За відповідними статтями Номенклатури витрат	2010,203,207 209,22	
	-утримання гуртожитків	9491	2010,203,207 2092,2093,22		
	-капітального будівництва	1511,1512 1516	За кожним об'єктом	2010,203,205 2070,209,22	

Відображення операцій з нестачі виробничих запасів показано в таблиці 2.10

Таблиця 2.10 – Відображення операцій з нестачі виробничих запасів

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків та ознака аналітичного обліку			
		Дебет		Кредит	
		Субрахунки	Аналітичний облік	Субрахунки	Аналітичний облік
1	2	3	4	5	6
1	Відображення суми нестачі ТМЦ за балансовою вартістю	947		2010,2011, 2014,2015, 203,204,205, 22,207,209	За видами запасів та МВО
2	Віднесено на витрати ПДВ на суму ТМЦ, яких не вистачає	9499		6411	
3	Відображено суму нестачі на позабалансовому рахунку до виявлення винної особи	072	За кожним випадком	-	
4	Відображення виникнення дебіторської заборгованості та доходу після встановленн винної особи на загальну суму належної до відшкодуваеея шкоди	375	За кожним дебітором, видами заборговано сті, термінами виникнення та погашення	716	
5	Списано із позабалансового рахунку балансову вартість активу, якого не вистачає, одночасно з віднесенням Σ нестачі на винну особу	-		072	За кожним випадком
6	Відшкодовано винною особою суму нестачі	311		375	За кожним дебітором, видами заборговано сті, термінами виникнення та погашення

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6
7	Утримано із заробітної плати винних осіб відповідні суми погашення нестачі	661	За кожним працівником, видами виплат та утримань	375	За кожним дебітором, видами заборгованості, термінами виникнення та погашення

Аналітичний облік виробничих запасів СП «Запорізька дистанція колії» здійснюється відповідно до Класифікатора матеріально-технічних ресурсів, які використовуються на залізничному транспорті України, затвердженого наказом Укрзалізниці від 20.12.2001 р. № 716 - Ц.

Кількісний облік матеріальних цінностей ведеться в коморі підрозділу на картках складського обліку матеріалів форми № М-12 «Картка № _ складського обліку матеріалів». На кожний номенклатурний номер матеріалів відкривається окрема картка, яка заповнюється на підставі первинних прибутково-видаткових документів в день здійснення операції. На титульній частині картки вказуються: номер складу, найменування матеріалів, номенклатурний номер, марка, сорт, розмір, одиниця виміру, ціна та норматив запасу. Наявність в картках складського обліку нормативу запасів дає можливість комірнику систематично контролювати стан фактичних запасів, їх відповідність встановленим нормативам і приймати необхідні заходи до поповнення чи скорочення запасів.

В картках також відмічаються місця зберігання матеріалів на стелажах та в інших місцях. До місць зберігання матеріальних цінностей прикріплюється «Матеріальний ярлик» форми № М-16, затверджений наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 р. №193. Матеріальний ярлик заповнюється завідуючим складом на кожний номенклатурний номер матеріальних цінностей і призначений для відображення характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера безпосередньо в місцях

зберігання.

На початку року на матеріали відкриваються нові картки, в які переносяться перевірені залишки матеріалів за даними карток минулого року. В подальшому (протягом року) нові картки відкриваються по мірі надходження тих видів матеріалів, яких не було в залишку на початок року. На матеріали, які не мали руху на протязі року, при перенесенні залишків вказується дата їх надходження до підрозділу.

Щоденно в картках складського обліку записуються всі операції по надходженню і відпуску матеріалів. Підставою для записів являються оформлені установленим порядком первинні документи. Після кожного запису в картці визначається і записується залишок матеріалу .

Сортові картки групуються в картотеці за порядком облікових розділів, а в середині розділів - за порядком номенклатурних номерів. По закінченні року, після відкриття нових карток на матеріали, старі картки вилучаються із картотеки. При цьому підраховується їх загальна кількість, потім картки брошуруються і здаються на зберігання.

Із складу матеріали відпускаються виробничим цехам, дільницям свого підрозділу, підрозділам своєї залізниці, а також при реалізації на сторону. При відпуску матеріалів на виробництво дебетується рахунок 23 «Виробництво» і кредитується рахунок 20 «Виробничі запаси», відпуск підрозділам своєї залізниці проводиться за дебетом субрахунку 6835.

Рух матеріалів між цехами чи іншими дільницями підрозділу оформляється складанням накладної-вимоги форми № М-11 «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів», в якій вказується причина передачі матеріалів. Накладна-вимога складається в двох екземплярах, один із яких є підставою для оприбуткування одержаних цінностей, а другий повертається особі, яка здала матеріальні цінності, для пред'явлення його до бухгалтерії підрозділу.

Відпуск матеріалів, які споживаються систематично, із дня в день,

проводиться за лімітно-забірними картками форм № М-8, М-9, М-28 і М-28а, які затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 р. №193. Форма № М-8 «Лімітно-забірна картка» використовується для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів протягом одного місяця.

Форма № М-9 «Лімітно-забірна картка» - для чотирьохразового відпуску лімітних матеріалів, які відносяться на один вид витрат.

Форма № М-28 «Лімітно-забірна картка» використовується для відпуску матеріалів на будівельні об'єкти, ведеться на протязі всього періоду будівництва і знаходиться у виконавця робіт.

Одночасно складається щомісячна «Лімітно-забірна картка» форми №М-28а, яка знаходиться на складі. При відпуску матеріалів зі складу комірник розписується в лімітно-забірній картці форми № М-28, а одержувач - в лімітно-забірній картці форми М-28а.

Лімітно-забірні картки застосовуються з метою контролю за витратою матеріалів, на які встановлені норми витрат на одиницю або на визначений обсяг робіт, а також з метою скорочення кількості документів по відпуску. Лімітно-забірні картки виписуються в двох екземплярах на кожний об'єкт терміном на один місяць. Один екземпляр до початку місяця передається споживачу, другий - комірнику. Відпуск матеріалів на виробництво здійснюється складом за пред'явленням представником виробничої дільниці (цеху) свого екземпляру лімітно-забірної картки. Комірник проставляє в обох екземплярах лімітно-забірної картки дату, кількість відпущених матеріалів, залишок ліміту по кожному номенклатурному номеру матеріалів. В лімітно-забірній картці одержувача розписується комірник, а в лімітно-забірній картці складу - представник виробничої дільниці (цеху).

По лімітно-забірній картці ведеться також облік матеріалів, які не були використані на виробництві (повернення). Повернення матеріалів в комору відображається в лімітно-забірній картці по графі «Повернено». При

поверненні матеріалів в обох екземплярах карт проставляється кількість повернутих матеріалів збільшується кількість по графі «Залишок ліміту», а записи засвідчуються підписами комірника та особи, яка повернула матеріали.

Понадлімітний відпуск матеріалів і заміна одних видів матеріалів іншими допускається тільки з дозволу начальника підрозділу, головного інженера або осіб, на це уповноважених. У цьому випадку для обліку матеріалів використовується «Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів» форми № М-10, який одночасно являється підставою для їх списання. Ця форма також використовується для заміни одних матеріалів іншими.

По закінченні місяця або по використанню ліміту комірник закриває лімітно-забірні картки і підсумки по кожному номенклатурному номеру записує, як витрата в картки складського обліку матеріалів форми № М-12 «Картка №__ складського обліку матеріалів». Після цього закриті лімітно-забірні картки передаються до бухгалтерії разом з іншими документами, де вони звіряються з другими екземплярами лімітно-забірних карток, які надійшли від начальників чи представників виробничих дільниць.

За вимогами проводиться відпуск матеріалів, потреба в яких протягом місяця виникає періодично, або матеріалів понад встановлений ліміт, а також дефіцитних матеріалів, які вимагають особливого контролю. Перелік дефіцитних матеріалів складається виробничо-технічним відділом і затверджується начальником підрозділу. Вимоги виписують виробничі дільниці (цехи) -споживачі. Комірник відмічає в них кількість відпущених матеріалів. Документом, який відображає рух матеріалів та їх залишки на складі, являється «Матеріальний звіт» форми № М-19.

В матеріальних звітах вказується найменування матеріалів, номенклатурні номери, одиниця виміру, залишок на початок місяця, кількість матеріалів, які надійшли, кількість витрачених матеріалів і залишок на кінець

місяця. При цьому, на матеріали верхньої будови колії складається окремий звіт.

Матеріальний звіт складається щомісячно в одному екземплярі, підписується матеріально-відповідальною особою і з прикладеними до нього документами по надходженню і використанню надається до технічного відділу підрозділу для перевірки відповідності фактично використаних матеріальних цінностей встановленим нормам. Після перевірки матеріальний звіт візується робітником технічного відділу, затверджується начальником підрозділу або особою на це уповноваженою і передається до бухгалтерії.

В бухгалтерії перевіряють повноту та правильність запису даних матеріального звіту відповідно до прикладених документів по надходженню і використанню. Крім цього, перевіряють правильність залишків по кожному найменуванню матеріалів.

Одночасно проводиться зустрічна перевірка правильності записів з операцій внутрішнього переміщення матеріалів:

- при передачі матеріалів із одної виробничої дільниці іншій – дані по використанню матеріалів, вказані в матеріальному звіті виробничої дільниці, яка передала матеріали, зіставляються з даними по надходженню, вказаними в матеріальному звіті дільниці, яка отримала ці матеріали;

- при передачі матеріалів із основної комори виробничій дільниці – дані з використання матеріалів, відпущених кожній виробничій дільниці в підзвіт, зіставляються з даними з надходження, вказаними в матеріальному звіті дільниці, яка отримала ці матеріали.

В матеріальні звіти повинні включатися всі матеріали, які є в наявності на складі (коморі), незалежно від того був чи не був рух цих матеріалів у звітному місяці. Залишки матеріалів на початок місяця переносяться матеріально-відповідальною особою в матеріальний звіт із перевірених звітів за минулий місяць.

Разом з матеріальним звітом до бухгалтерії підрозділу пред'являється

«Реєстр приймання-здавання документів» форми № М-13. Цей реєстр складається матеріально-відповідальною особою і здається до бухгалтерії підрозділу разом з первинними документами по надходженню і використанню матеріалів.

Матеріальний звіт щодо товарно-матеріальних цінностей, які відносяться до технологічного незнижувального запасу, складається окремо. Укрзалізницею розроблено та затверджено наказом від 30.03.04 р. №219-ЦЗ норматив технологічного незнижувального запасу товарно-матеріальних цінностей в розрізі господарств та залізниць.

Обсяги технологічного незнижувального запасу колійного господарства включають в себе матеріали верхньої будови колії та запасні частини, які необхідно утримувати для організації відбудовних робіт по ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха тощо. З метою забезпечення єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку та контролю за встановленим нормативом технологічного незнижувального запасу до Плану рахунків розпорядженням Укрзалізниці від 19.04.04 р. № ЦЗЕ-12/36 введено додаткові субрахунки за відповідними господарствами. Впровадження цих субрахунків дозволить відокремити в обліку норматив технологічного незнижувального запасу від загальних запасів, які обліковуються на рахунку 20 «Виробничі запаси».

Для відокремлення обліку та зберігання ТМЦ, які відносяться до технологічного незнижувального запасу, необхідно організувати збереження цих ТМЦ в складах виробничих дільниць, цехах, коморах окремо від інших. Їх розміщують за секціями, типами і сортами у штабелях, на стелажах і полицях з таким розрахунком, щоб забезпечити їх швидке приймання, відпуск та перевірку кількості. З цією метою в місці зберігання використовують матеріальні ярлики форми М-16, на яких зазначають відомості про кожний вид із цих запасів.

2.3. Організація проведення інвентаризації виробничих запасів

Законом України « Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні передбачено, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності , підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка.

Проведення й оформлення результатів інвентаризації залишків виробничих запасів здійснюється підприємствами відповідно до вимог «Інструкції по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів, розрахунків», затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 № 69.

Відповідальність за організацію інвентаризації несе керівник ПЧ-5, який повинен створити необхідні умови для її проведення у стислі строки, визначити об'єкти, кількість і строки проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

Проведення інвентаризації є обов'язковим:

- при передачі майна підрозділу в оренду, перетворенні державного підприємства в акціонерне товариство, а також інших випадках, передбачених законодавством;

- перед складанням річної бухгалтерської звітності, крім майна, цінностей, інвентаризація яких проходила не раніше 1 жовтня звітного року;

- згідно з Обліковою політикою Укрзалізниці підприємства залізничного транспорту, в тому числі і СП «Запорізька дистанція колії» зобов'язані щорічно проводити інвентаризацію виробничих запасів станом на 1 жовтня;

- при зміні матеріально-відповідальних осіб (на день прийому-

передачі справ);

– при встановленні фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів);

– за приписом судово-слідчих органів;

– у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ);

– у разі ліквідації підрозділу.

Інвентаризація виробничих запасів здійснюється інвентаризаційною комісією, призначеною наказом керівника СП «Запорізька дистанція колії», по місцях зберігання матеріальних цінностей у присутності матеріально відповідальних осіб.

При інвентаризації запасів усі ТМЦ повинні бути перераховані, переміряні, переважені і занесені до форми М-21 «Інвентаризаційний опис».

Запаси, що є в дорозі, відвантажені, але не оплачені у строк покупцями, та інші запаси, що є на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці), відображаються в окремому «Інвентаризаційному описі» на підставі документів, що підтверджують здавання цих запасів на відповідальне зберігання або їх відвантаження покупцям.

Після закінчення інвентаризації «Інвентаризаційний опис» підписують усі члени комісії. Крім того, «Інвентаризаційний опис» підписує матеріально відповідальна особа, підтверджуючи, що всі запаси, перераховані в інвентаризаційному описі, комісією перевірені і в його присутності прийняті на відповідальне зберігання. Після того як форму М-21 підпишуть всі члени комісії і матеріально відповідальна особа, вона передається в бухгалтерію для звірки з даними бухгалтерського обліку і складання «Звіряльної відомості».

«Звіряльна відомість» використовується для відображення результатів інвентаризації запасів, за якими виявлено відхилення від облікових даних. У

ній зазначається кількість і сума надлишків і недостач за кожним найменуванням, видом запасу окремо. Відтак здійснюється регулювання надлишків і недостач за рахунок додаткових записів в обліку (наприклад, виправлення помилкових записів), закриття пересортиці (взаємний залік надлишків і недостач внаслідок пересортиці є допустимим тільки щодо товарно-матеріальних цінностей однакового найменування і в тотожній кількості за умови, що надлишки і недостачі були утворені в один і той же період, що перевіряється, і однією і тією ж особою, яку перевіряють). І лише після цього виводиться остаточна недостача або надлишки в кількісному і сумарному вираженні.

«Звіряльну відомість» складає в одному примірнику і підписує бухгалтер підприємства. Вона зберігається у бухгалтерії. З підсумками «Звіряльної відомості» під розписку ознайомлюється матеріально відповідальна особа.

Свої висновки і пропозиції щодо врегулювання інвентаризаційних різниць комісія оформляє протоколом і подає на затвердження керівнику підприємства. Керівник повинен прийняти рішення про оприбуткування лишків і списання недостач матеріальних цінностей і затвердити протокол у 5-денний строк. У бухгалтерському обліку результати інвентаризації відображають в такому порядку.

Надлишки виробничих запасів зараховують в доход операційної діяльності записом:

- Д-т рах.20 «Виробничі запаси» (відповідний субрахунок);
- К-трах. 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Вартість недостачі виробничих запасів списується з кредиту рахунка 20 «Виробничі запаси» (відповідний субрахунок) на дебет рахунка 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей». Недостачі і втрати від псування цінностей з вини матеріально відповідальних осіб відносяться на їх рахунок записом:

- Д-т рах.375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків»;

– К-т рах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Якщо на час виявлення недостачі виробничих запасів конкретні винуватці не встановлені, то вартість такої недостачі відображається на забалансовому рахунку 07 «Списані активи», субрахунок 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей». Після встановлення осіб, які повинні відшкодувати витрати, належна до відшкодування сума зараховується до складу дебіторської заборгованості в доход звітного періоду записом:

– Д-т рах.375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків»;

– К-трах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Розмір збитку по недостачі і псуванню матеріальних цінностей, який підлягає відшкодуванню винними особами визначається відповідно до Закону України «Про визначення розміру збитків, нанесених підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням(псуванням),недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінних каменів і валютних цінностей», затвердженого постановою Верховної Ради України від 06.06.95 № 218, і Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, недостачі (псування) матеріальних цінностей, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.96 №116 (із змінами, внесеними відповідно з Постановами КМУ від 27.08.96 № 1009, від 20.01.97 №34, від 15.12.97 № 1402, від 16.12.2009 №1393, від 07.12.2011 №1253).

Згідно з зазначеним Порядком розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається шляхом проведення незалежної оцінки відповідно до національних стандартів оцінки. У разі визначення розміру збитків, що призвели до завдання майнової шкоди державі, територіальній громаді або суб'єкту господарювання з державною (комунальною) часткою в статутному (складеному) капіталі, розмір збитків визначається відповідно до методики оцінки майна, затвердженої Кабінетом Міністрів України.

У бухгалтерському обліку на суму вартості збитку недостачі цінностей, визначену відповідно до Закону України №218 або Порядку № 116, яка підлягає відшкодуванню винними особами, роблять запис по дебету рахунка 375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків» і кредиту рахунка 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

У разі відшкодування винними особами належної суми збитку від недостачі і псування матеріальних цінностей роблять запис по дебету рахунка 31 «Рахунки в банках» (або рахунка 66 «Розрахунки з оплати праці», якщо керівником підприємства прийнято рішення про утримання суми збитку із заробітної плати винуватця) і кредиту рахунка 375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків».

Із суми, сплаченої винними особами згідно із зазначеним нормативним актом, відшкодовуються збитки, нанесені підприємству від недостачі і псування цінностей, решта суми (різниця між балансовою вартістю недостачі (псування) цінностей і відшкодованою сумою) підлягає перерахуванню до бюджету, що в бухгалтерському обліку відображається записом по дебету рахунка 716 «Відшкодування раніше списаних активів» і кредиту рахунка 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами».

При регулюванні інвентаризаційних різниць взаємний залік залишків і недостач запасів, що виникають внаслідок пересортиці, може бути допущений як виняток, якщо пересортиця виникла у однієї і тієї самої матеріально відповідальної особи, за один і той же період і з матеріальними цінностями одного і того самого найменування (якщо цінності мають схожість за зовнішнім виглядом або упаковані в однакову тару - при відпуску її без розпаковки тари). Проте різниця у вартості недостач і залишків при більшій вартості недостач цінностей списується на рахунок осіб, що допустили пересортицю, і з них стягується.

Якщо конкретні винуватці пересортиці не встановлені, то сумові різниці розглядаються як недостачі цінностей понад норми природного

збитку з віднесенням їх на результати діяльності підприємства. У цьому разі в протоколі інвентаризаційної комісії має бути наведено обґрунтоване рішення, чому такі різниці не можуть бути віднесені на винних осіб.

Перевищення вартості цінностей, що виявилися в надлишку, проти вартості цінностей, що виявилися у недостачі при пересортиці, відноситься на доходи операційної діяльності підприємства.

Для забезпечення обліку виробничих запасів на належному рівні ПЧ-5 дотримуються наступних вимог:

- збереження матеріалів здійснюється в складських приміщеннях, пристосованих до визначених їхніх видів;

- прийом і відпуск цінностей вимірюються, для чого складзабезпечений ваговими приладами;

- з працівниками складу укладено договори про матеріальну відповідальність.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

3.1 Удосконалення аналітичного обліку старопридатних матеріалів та методика їх ціноутворення

Сьогодні майже кожне друге підприємство має серйозні недоліки в бухгалтерському обліку виробничих запасів. Операційна діяльність будь-якого підприємства залежить від якісного, своєчасного забезпечення запасами, тому об'єктивно необхідним є контроль за наявністю запасів на належному для безперебійного виробничого циклу рівні та контроль динаміки витрат на утримання таких запасів.

Для того щоб виробничий процес ставав успішним, підвищувалась ефективність обліку та контролю виробничих запасів, потрібно не просто раціонально їх використовувати, а й зайнятися питанням удосконалення документації оперативного та аналітичного обліку запасів. Потрібно автоматизувати облік, адже у сучасному ритмі існування підприємства неможливе без автоматизації, вона охопила багато процесів підприємства, починаючи із виробництва і закінчуючи прийняттям управлінських рішень.

На тему обліку та контролю виробничих запасів видано багато публікацій, до цього питання неодноразово повертаються, його розглядають і досліджують багато авторів і вчених. Значний внесок в аналіз обліку використання виробничих запасів зробили такі науковці, як Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Н. М. Грабова, Є. В. Мних, М. С. Пушкар, Г. В. Савицька, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, Н. В. Чебанова та ін. Вони зробили багато досліджень методів виробничих запасів та створили велику кількість

наукових праць, які описують облік виробничих запасів, проте ці питання залишаються повністю не розкритими і потребують удосконалення.

На сьогоднішній день залишається невизначеним питання стосовно формування інформаційного забезпечення щодо обліку запасів підприємства інфраструктури з метою їх аналізу та прогнозування. В структурних підрозділах колійного господарства більшість запасів є старопридатні. Вони оприбутковуються при розбиранні та демонтажі основних засобів, що ліквідуються, під час їх ремонту тощо. Ці матеріали можуть бути, як придатні для повторного використання, так і не придатні. З метою деталізації обліку старопридатних матеріалів запропоную схему нових ранунків старопридатних запасів.

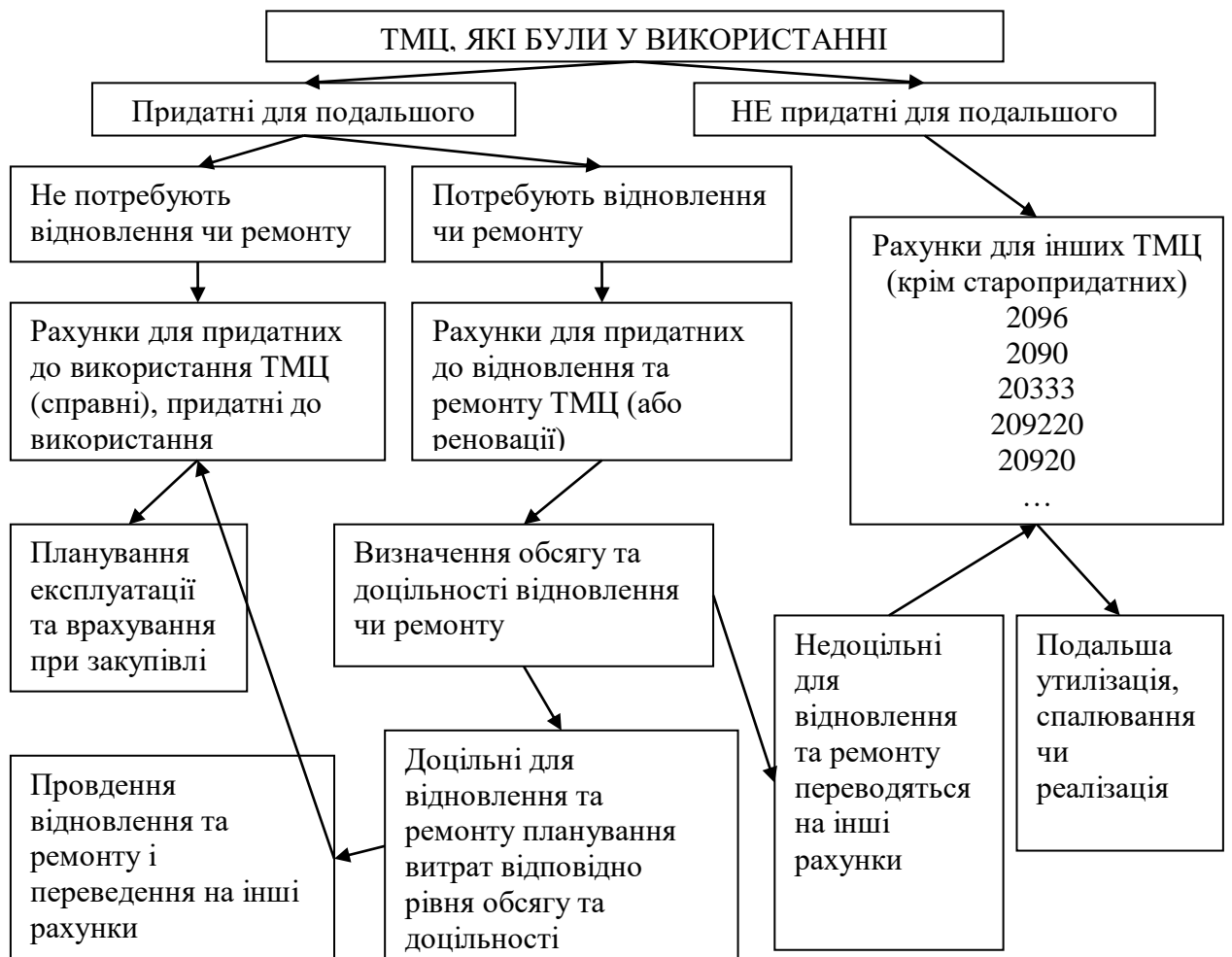

Рисунок 3.1 – Схема нових старопридатних рахунків

Пропозиції, щодо зміни рахунків старопридатних матеріалів наведено в таблиці 3.1

Таблиця 3.1 – Рахунки старопридатних матеріалів

№ п/п	Рахунок	Назва рахунку
1	20513	старопридатні будівельні матеріали (придатні до використання)
2	2097	старопридатні матеріальні цінності (потребують ремонту, чи відновлення)
3	2098	морально-застарілі ТМЦ (потребують ремонту, чи відновлення)
4	2099	морально-застарілі ТМЦ (в ремонті, чи на відновлені на виробничих підрозділах АТ «Укрзалізниця»)
5	20153	відпрацьовані нафтопродукти (потребують відновлення)
6	20154	відпрацьовані нафтопродукти (на відновлені)
7	2094	старопридатні матеріали верхньої будови колії (в ремонті, чи на відновленні на виробничих підрозділах АТ «Укрзалізниця»)
8	20132	20132 – Старопридатні сировина й матеріали (на відновленні на виробничих підрозділах АТ «Укрзалізниця».

Пропозиції, щодо зміни рахунків (справні, придатні до користування) наведено в таблиці 3.2

Таблиця 3.2 – Рахунки справних, придатних до користування матеріалів

№ п/п	Рахунок	Назва рахунку
1	2	3
1	201200	покілометровий запас старопридатних рейок (справні)

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
2	20131	Старопридатні матеріали верхньої будови колії (справні)
3	20151	Відпрацьовані нафтопродукти(придатні до використання)
4	20330	Інші види палива, одержані при ліквідації, ремонті, поліпшення основних засобів, за виключенням нафтопродуктів (придатні до використання)
5	20513	старопридатні будівельні матеріали (придатні до використання)
6	20701	старопридатні запасні частини, по яких ведеться пономерний облік (справні)
7	20702	старопридатні запасні частини, по яких пономерній облік не ведеться (справні)
8	20741	старопридатні колісні пари (справні)
9	2091	старопридатні сировина та матеріали, які придатні для використання за призначенням, та будівельні матеріали (придатні до використання)
10	209201	Інші старопридатні сировина й матеріали її зміною призначення (придатні до користування)

Пропозиції, щодо зміни рахунків матеріалів незнижувальний запасу наведено в таблиці 3.3

Таблиця 3.3 – Рахунки не знижувального запасу

№ п/п	Рахунок	Назва рахунку
1	201210	незнижувальний покілометровий запас старопридатних рейок (справні)
2	201601	незнижувальний запас старопридатних матеріалів верхньої будови колії (справні)
3	201651	незнижувальний запас старопридатних сировини й матеріалів (придатні до користування)
4	207301	незнижувальний запас старопридатних колісних пар (справні)
5	207601	незнижувальний запас старопридатних запасних частин (справні)

Для такого розгалуженого аналітичного обліку, було розроблено методику визначення ціни старопридатних ТМЦ, які справні чи потребують ремонту. Наведено схему ціноутворення старопридатних запасів (рис.3.2)

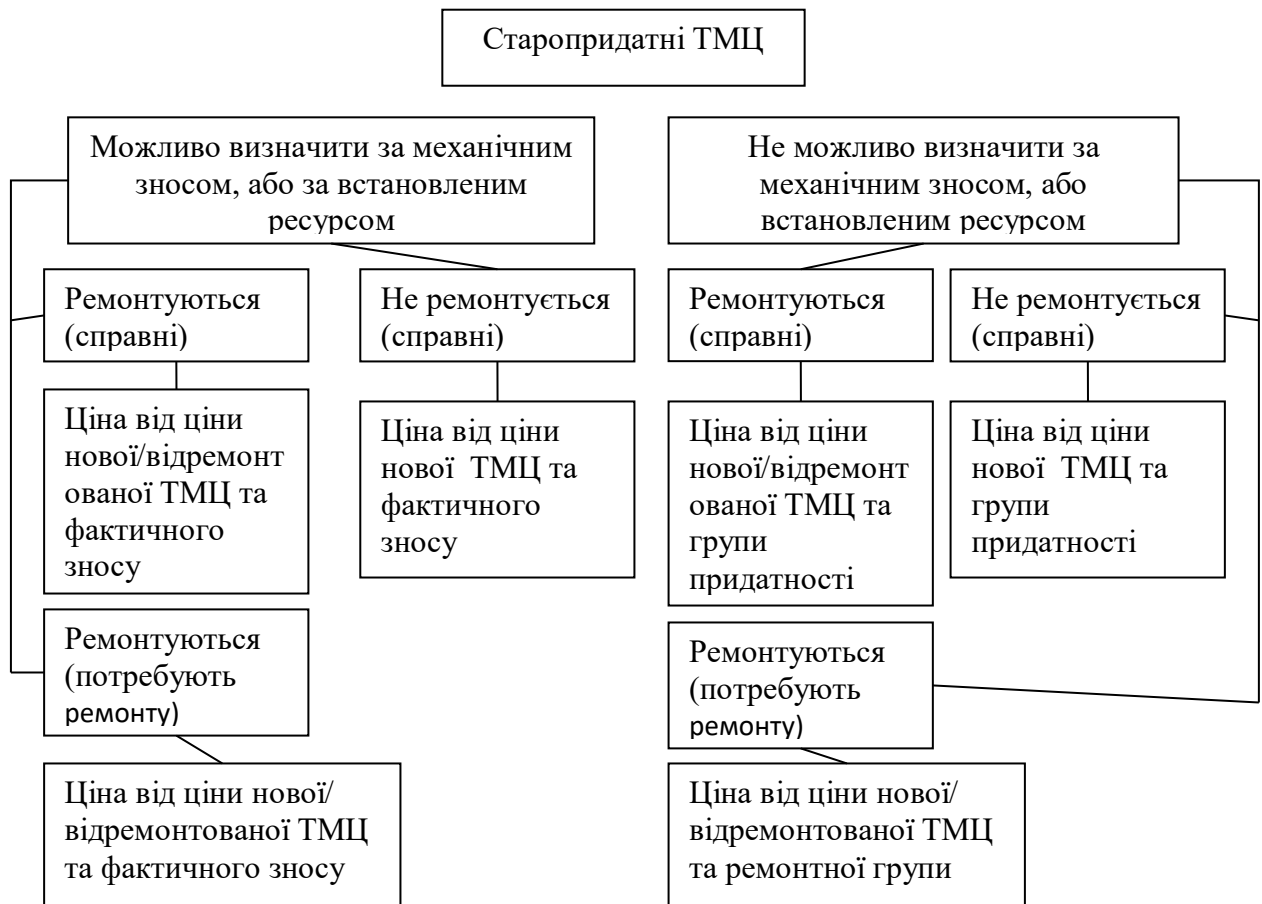

Рисунок 3.2 – Схема ціноутворення старопридатних запасів

Для Структурного підрозділу «Запорізька дистанція колії» більш раціонально використовувати метод визначення ціни не за механічним зносом, тобто за відсотком використаного ресурсу до наступного ремонту чи до списання, по групах. Всі старопридатні матеріали після вилучення з колії при виконанні ремонтно-колійних робіт класифікують по групах придатності. Приклад визначення ціни ТМЦ за групами наведено в схемі (рис. 3.2)

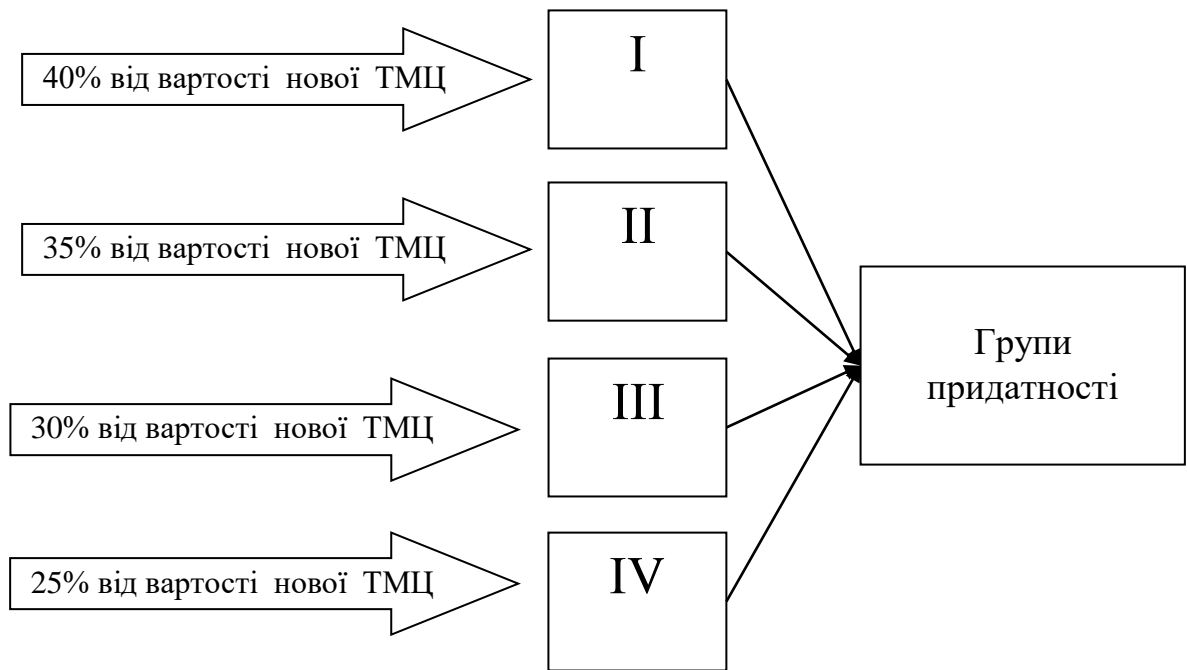

Рисунок 3.2 - Групи придатності ТМЦ

3.2. Нормування виробничих запасів у структурних підрозділах залізниці

Діяльність залізничного транспорту нерозривно пов'язана зі значними потоками матеріальних і фінансових ресурсів. Господарська діяльність передбачає використання суттєвих обсягів запасів, і, у першу чергу – виробничих. Щоб стабільно здійснювати процес надання послуг з перевезень, постійно мають бути оборотні кошти в матеріальній формі у вигляді виробничих запасів. Велике значення для обліку і контролю запасів має його правильна організація відповідно до принципів, визначених зовнішньою (законодавчими документами) та внутрішньою (обліковою політикою) нормативною базою. Облік запасів дуже трудомісткий, оскільки до складу запасів належать сотні видів найменувань, за кожним з яких, для

забезпечення кількісної та якісної інформації, необхідно вести аналітичний облік.

Як відомо запаси – це оборотні матеріальні активи, що використовуються у виробничому обігу та постійно перебувають на різних дореалізаційних стадіях перетворення, починаючи із закупівлі. У запаси вкладають гроші, щоб по закінченні господарського циклу повернути їх з прибутком. Однією з основних складових запасів підприємства є виробничі запаси. Виробничі запаси – це комплексна група, що включає сировину, матеріали, покупні напівфабрикати, паливо, тару, запасні частини, малоцінні й швидкозношувані предмети. Виробничі запаси посідають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства, а також відіграють важливу роль при висвітленні інформації про фінансовий стан, саме тому необхідно ефективно управляти ними.

Управління запасами є складним комплексом заходів, у якому завдання фінансового менеджменту тісно переплітаються із завданням виробничого менеджменту й маркетингу. Вони мають на меті забезпечення безперебійного процесу виробництва й реалізації продукції при мінімізації поточних витрат на обслуговування запасів. Виконання цієї основної мети починається з визначення норм і нормативів запасів.

Аналіз останніх досліджень у сучасних умовах питанням управління виробничими запасами, у тому числі їх нормування, присвячені роботи таких науковців, як О. Сліпачук, С. О. Огієнко, І. П. Дзьобко, В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович, О. М. Кузьменко.

Кожне промислове підприємство повинне завжди володіти достатньою кількістю виробничих запасів, яка б дозволяла забезпечувати безперебійне виробництво та виконувати договірні зобов'язання й замовлення точно в строк. Звичайно, це завдання вирішується на основі управління виробничими запасами. Управлінський облік виробничих запасів – це і кількісне визначення зміни величини матеріальних ресурсів, і покращення їх

кількісних характеристик, у результаті використання яких утворюється економічний результат. На відміну від традиційного обліку, коли увага бухгалтерів зосереджена лише на забезпеченні точного оприбуткування й повного збереження запасів, управлінський облік має на меті доведення витрат на заготівлю та утримання запасів до мінімуму за умови повного забезпечення ними потреб. Управління запасами полягає у вирішенні двох основних завдань:

- визначення розміру необхідного запасу, тобто норми запасу;
- створення системи контролю за фактичним розміром запасу і своєчасним його поповненням відповідно до встановленої норми.

Основним завданням нормування виробничих запасів є розробка на кожному підприємстві економічно обґрунтованих норм та нормативів власних оборотних активів, що забезпечують прискорення обороту та найбільш ефективно використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Виробничі запаси можна розглядати як ресурси, що чекають надходження в процес виробництва (наприклад, для дистанції колії (ПЧ) – це ремонт колії). Оскільки виробничі запаси переносять свою вартість на собівартість ремонту колії, то, чим нижче затрати на їх придбання та зберігання, тим нижче собівартість самого ремонту.

Існує ряд методів оптимізації виробничих запасів, але використати їх безпосередньо в ПЧ достатньо важко, оскільки замовлення на поставку запасів ПЧ дає залізниці заздалегідь. У який момент певний вид виробничих запасів потрібен протягом року передбачити важко, і задача зводиться не стільки до постачання запасів, скільки до нормування їх витрачання.

Нормування – це один із основних методів оптимізації рівня оборотних активів, у тому числі й запасів, що усуває їх незбалансованість. У кількісному плані нормування – це процес обчислення тієї частини оборотних активів (запасів), яка потрібна підприємству для забезпечення нормального й безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та

здійснення розрахунків з контрагентами.

Норма запасу – це розрахункова величина мінімальної кількості матеріальних ресурсів, яка необхідна підприємству для забезпечення безперебійного виробництва продукції або реалізації товарів. Економія у витрачанні матеріальних ресурсів може бути досягнута в результаті використання більш дешевих матеріальних ресурсів, заміни одних матеріалів іншими, впровадження нової техніки і технології. Водночас, економія може бути досягнута в результаті завищення норм. Цей факт веде до зловживань, нагромадження понаднормативних запасів матеріальних ресурсів. У зв'язку з цим необхідно проаналізувати самі норми, їх прогресивність і обґрунтованість.

Норма запасів складається з трьох частин:

- чисті затрати – кількість матеріальних ресурсів, що безпосередньо ввійшла в масу виробленої продукції;
- технологічні відходи – кількість матеріальних ресурсів, яка не ввійшла в склад готової продукції, а виникла в процесі її виробництва і може бути використана в процесі виробництва у вигляді вторинних ресурсів чи некондиційної сировини;
- втрати – це кількість матеріальних ресурсів, яка безповоротно втрачена з певних причин .

Норми розробляються за видами матеріальних ресурсів на одиницю продукції, робіт, послуг у натуральному виразі й діляться на індивідуальні, групові, подетальні, вузлові. У зв'язку з різним характером функціонування матеріальних ресурсів у процесі виробництва, методи нормування окремих елементів виробничих запасів неоднакові.

Метою нормування виробничих запасів є необхідність визначити такий їх рівень, який би забезпечував безперебійність виробництва, рівномірність і ритмічність випуску продукції. Норма запасу залежить від таких факторів: потреба підприємства в різних видах сировини й матеріалів; періодичність

виготовлення й відвантаження продукції постачальником; обсяги та строки поставок; можливість гарантованого комплексу поставок постачальникам; місце розміщення підприємства-постачальника щодо продавця; види використаного транспорту; сезонність поставки й використання матеріалів; комплектність і номенклатурно-якісні параметри запасів.

Норми запасів установлюються в різних вимірниках: натуральних (тоннах, метрах, штуках і т.д.), грошових і в днях. Натуральні й грошові вимірники характеризують абсолютну величину запасу, а запас у днях – відносну. Норма запасу в днях включає такі елементи: транспортний запас; підготовчий запас; технологічний запас; поточний (складський) запас; страховий запас .

Транспортний запас створюється на період часу знаходження матеріалів у дорозі з моменту одержання їх у постачальника до фактичного прибуття вантажу на підприємство.

Підготовчий запас передбачає час на розвантаження, сортування, складування та прийняття матеріалів на склад підприємства.

Технологічний запас характеризує час на підготовчі операції з виробничими запасами до можливого їх використання в технологічному процесі.

Поточний запас у частині виробничих запасів створюється для забезпечення процесу виробництва необхідними матеріальними ресурсами на період часу між окремими поставками виробничих запасів від постачальників. Середній інтервал між поставками визначається шляхом ділення кількості днів у місяці (30) на число визначених договором поставок. Страховий запас створюється для забезпечення безперервності виробництва при виникненні непередбачених перебоїв з постачанням підприємству виробничих запасів від постачальників. Страховий запас визначається у відсотках від поточного запасу.

При визначенні норм запасів використовують три групи методів:

евристичні, методи техніко-економічних розрахунків і економікоматематичні методи.

Евристичні методи припускають використання досвіду фахівців, які вивчають звітність за попередній період, аналізують ринок і приймають рішення про мінімально необхідні запаси, базуються здебільшого на суб'єктивному розумінні тенденцій розвитку попиту. Спеціалістами можуть бути працівники підприємства, які постійно вирішують задачі нормування запасів. Якщо поставлене завдання досить складне в галузі управління запасами, необхідно використовувати досвід не одного, а декількох фахівців, що веде до збільшення витрат на оцінювання норм. Аналізуючи потім за спеціальним алгоритмом їхні суб'єктивні оцінки, наприклад, за методом середньозваженої величини, можна одержати рішення, які наближаються до оптимального. Цей метод із групи евристичних має назву методу експертних оцінок.

Суть методу техніко-економічних розрахунків полягає в поділі сукупного запасу залежно від цільового призначення на окремі групи, наприклад номенклатурні позиції (або асортиментні позиції в торгівлі). Далі для виділених груп окремо розраховується страховий, поточний та сезонні запаси, кожен з яких, у свою чергу, може бути розділений на деякі елементи. Метод техніко-економічних розрахунків дозволяє досить точно визначати необхідний розмір запасів, проте трудомісткість його велика. Крім того, потрібен значний набір вихідних даних. Попит на товари або продукцію найчастіше являє собою випадковий процес, який може бути описаний методами математичної статистики.

Одним з найбільш простих економікоматематичних методів визначення розміру запасу є метод екстраполяції (згладжування), який дозволяє перенести темпи, які склалися в утворенні виробничих запасів у минулому, на майбутнє. Згідно з методичними рекомендаціями підприємства недержавної форми власності самостійно визначають методику розрахунку

нормативів запасів на базі запропонованих рекомендацій. Тому в процесі реформування залізничної галузі й акціонування залізниць доцільним є встановлення нормативів виробничих запасів самостійно підприємствами і навіть дочірніми підприємствами залізниці. До завершення процесу акціонування структурних підрозділів залізниці в них для визначення нормативів виробничих запасів доцільно використовувати метод прямого розрахунку, етапами реалізації якого є:

- визначення норм запасу за окремими видами матеріальних цінностей. Норма запасу являє собою показник, що виражається в днях. Якщо номенклатура сировини й матеріалів дуже велика, то норма розробляється за основними їх видами (групами), що становлять не менш 70 % всієї вартості споживаних матеріальних цінностей;

- розрахунок одноденного витрачання матеріальних цінностей, виходячи з кошторису витрат на виробництво. Величина одноденних витрат за номенклатурою споживаної сировини, матеріалів і покупних напівфабрикатів обчислюється шляхом розподілу суми їх витрат на виробництво планованого періоду (квартал) на кількість днів у періоді (кварталі);

- визначення нормативу виробних запасів за кожною статтею в грошовому вираженні шляхом множення одноденних витрат в грошовому вираженні на норму запасу в днях;

- обчислення сукупного нормативу або загальної потреби в матеріальних цінностях підприємства шляхом підсумовування нормативів за окремими статтями;

- заключний етап нормування визначення норм і нормативів за окремими видами матеріальних цінностей для підрозділів підприємства, де вони використовуються й виготовляється продукція.

Норми запасу в днях застосовуються протягом декількох років, якщо істотно не змінюються умови виробництва, постачання й збуту, методика

розрахунків. Метод прямого розрахунку забезпечує розробку обґрунтованих нормативів на підприємстві з урахуванням всіх факторів, пов'язаних з особливостями постачання, виробництва й реалізації продукції.

Тому для СП «Запорізька дистанція колії» треба розробити разом з технічним відділом та затвердити керівництвом обсяг незнижувального запасу, що буде включати в себе виробничі запаси.

Таблиця 3.4 – Норматив не знижувального запасу

Норматив на 2020 року								
Всього	у тому числі							
	Поточний			Не знижувальний				
	Матеріали	Паливо	Разом поточний	ПКЗ	Технологічне обладнання	Інженерні споруди	запас Аварійно-відновлювальний	Разом незнижувальний
тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.
5373,0	369,0	43,0	412,0	1689,0	73,0	322,0	2877,0	4961,0

Пропозиції, щодо складу незнижувального запасу:

- незнижувальний запас складається з аварійно-відновлювального (для оперативного відновлення наслідків пошкоджень об'єктів інфраструктури та технічних засобів через аварії, транспортні події, втручання сторонніх осіб тощо) та оперативного (витрачається у випадку відсутності необхідних ТМЦ);

- технологічне обладнання та агрегати;

- інженерні споруди;

- у першу чергу у незнижувальному запасі повинні обліковуватися старопритатні ТМЦ;

- розробити вимоги до старопритатних ТМЦ для зарахування до

незнижувального запасу. (до незнижувального запасу повинні входити старопридатні матеріали I та II групи придатності);

– через велику розбіжність по ціні старопридатних ТМЦ незнижувальний запас обліковувати в кількості.

Приклад нормативу незнижувального запасу СП «Запорізька дистанція колії» наведено в таблиці 3.5

Таблиця 3.5 – Норматив не знижувального запасу СП «Запорізька дистанція колії»

Незнижувальний запас	Найменування матеріалу	Одиниця виміру	Кількість	Сума, тис.грн
1	2	3	4	5
Аварійно-відновлювальний запас	Рейки	т	23,00	904,00
	Підкладка КБ-65	Т	9,00	89,00
	Накладка Р-65	Т	2,00	50,00
	Болт стиковий Р-65	Т	6,00	60,00
	Болт закладний Р-65	Т	2,00	84,00
Аварійно-відновлювальний запас	Болт клемний Р-65	Т	3,00	54,00
	Клема	Т	2,00	60,00
	Шайба 2-х виткова	Т	3,00	34,00
	Шайба плоска	шт	3421,00	10,00
	Прокладка ПРЦП	шт	3500,00	50,00
	Прокладка ПНЦП	шт	892,00	10,00
	Втулка ізолююча	шт	5000,00	15,00
	Стрілочні переводи Р-65	шт	1	247,00
	Шпали	шт	1054	400,00
	Шпали дерево	шт	4	2,00
	Залізобетонна решітка	км	0,5	720,00
	Бруси	КОМПЛ	1	27,00

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5
Технологічне обладнання та агрегати	Склоткати́на	м	84	3
	Матеріали (канати, тощо)	шт		40
	Круг відрізний, шліфувальний	шт	86	9
	Круг	шт	20	5
	Ролік УСО	шт	1	10
	Блок крановий	шт	1	5
Інженерні споруди	Спеціальні шпали	шт	14	12

Такий приклад нормативу не знижувального запасу СП «Запорізька дистанція колії», дасть можливість підприємству чітко розуміти залишок матеріалів на випадок аварії, надзвичайного стану та швидко приймати рішення.

3.3 Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами.

Кожне промислове підприємство може функціонувати лише за умови правильної організації облікового процесу, в тому числі обліку запасів, які забезпечують операційну діяльність підприємства і можливості продовження виробництва.

Створення виробничих запасів обумовлено багатьма причинами, основною з яких є забезпечення економічної безпеки підприємства. Відсутність таких запасів у необхідній кількості може призвести до втрати підприємством ринків збуту і замовників через нестабільність виробничого

процесу та невчасну реалізацію виробленої продукції.

На практиці спостерігається, що управління запасами є доволі складно. Сферою діяльності. З цієї причини більшість підприємств мають певні недоліки у процесі управління, що може призвести до втрат запасів у великих розмірах.

Проблемами обліково-аналітичного забезпечення обліку виробничих запасів та їх управління на підприємствах різних галузей займалася велика кількість вчених економістів. Зокрема, недоліки обліку запасів та пропозиції з його удосконалення та управління виробничими запасами відображенні у роботах таких науковців, як от: О.В.Овсійчук, І.А.Бержанір, О.П.Левченко, М.О.Бублик, О.Є.Роєва, Л.Ю.Шевців та інші. Питання щодо підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами вивчали В.В.Різник, Д.О.Грицишен, Н.І.Коваль.

Незважаючи на доволі велику кількість робіт з наведеної тематики, недостатньо опрацьованими залишаються питання щодо вдосконалення аналітичного обліку виробничих запасів та управління ними. Підвищення ефективності управління виробничими запасами є нагальною проблемою обліку на промислових підприємствах, що зумовлює актуальність цієї теми.

Кількість і структура матеріальних ресурсів, необхідних для нормального функціонування підприємства визначається величиною виробництва, галузевими і технологічними особливостями, а своєчасність його забезпечення ефективністю управління виробничими запасами.

Управління запасами – це забезпечення та підтримування оптимальної кількості й видів фізичних ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану організації. Необхідність управління запасами пояснюється тим, що виробництво – це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію.

Оскільки запаси є одним із найбільш дорогих активів у більшості підприємств, а їх вартість може складати до 40% від суми загального

інвестованого капіталу, ефективно управління такими оборотними активами дає можливість суттєво зменшити витрати компанії, які можуть виникати внаслідок їх надлишку чи недостатчі.

На великих підприємствах використовується значна кількість запасів, тому доцільно також застосовувати технічну класифікацію, оскільки вона дозволяє додатково класифікувати виробничі запаси за типом, гатунком, розміром, найменуванням тощо.

Якщо обліковується велика кількість номенклатур матеріальних цінностей, для раціонального обліку, якісного контролю за наявністю і використанням матеріальних цінностей, з метою уникнення помилок в обліку виробничих запасів, попередження фактів пересортування, усі виробничі запаси деталізують на більш докладні угруповання на відповідних аналітичних рахунках.

За кожною назвою, сортом, розміром матеріалів закріплюється постійний шифр, що має бути проставлений на всіх документах, пов'язаних з обліком матеріалів. Цим шифром користуються також в аналітичному обліку. Аналітичний облік виробничих запасів може вестися по-різному, а саме за: місцями їх зберігання (склади, цехи, комори); матеріально-відповідальними особами; групами виробничих запасів; центрами витрат; видами діяльності; іншими ознаками.

Інформація за аналітичними рахунками узагальнюється за допомогою оборотно-сальдових відомостей. Необхідність використання рахунків аналітичного обліку полягає у можливості контролю за процесом зберігання та руху товарно-матеріальних цінностей, оцінки та проведення інвентаризації. Визначення собівартості виробничих запасів відбувається з урахуванням показників аналітичного обліку, оскільки вони гарантують найвищий ступінь точності калькуляції, яка є підґрунтям грошової оцінки виробничих запасів.

Раціональна організація системи управління виробничих запасів

забезпечується правильним оформленням господарських операцій за допомогою первинних документів. Правильна організація обліку запасів на великих промислових підприємствах передбачає наявність певних складових, які наведені на рисунку.

Рисунок 3.3 – Елементи обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами

Завдяки цьому можна правильно сформулювати первісну вартість запасів, вартість їх списання при відпуску у виробництво, з високою точністю оцінити незавершене виробництво та відобразити залишки запасів у формах фінансової звітності.

Ефективність управління виробничими запасами підвищується внаслідок здійснення особливої фінансової політики, яка складається з аналізу динаміки розміру, складу й оборотності запасів, визначення мети

формування запасів, необхідної кількості товарно-матеріальних цінностей тощо. Завдяки ефективному управлінню запасами з'являється можливість суттєво скоротити виробничий та операційний цикли, знизити рівень витрат на зберігання виробничих запасів, вивільнити кошти з господарського обороту (за рахунок зниження кількості запасів, які зберігаються з метою подальшого використання) та реінвестувати їх в інші активи.

На сьогоднішній день існує проблема розробки та впровадження системи управління запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів підприємства, враховуючи особливості його основної діяльності, що забезпечить:

- отримання більш точної та детальної інформації про наявність та рух виробничих запасів;
- здійснення чіткого та розгорнутого аналізу обсягів запасів на підприємстві, який надає змогу зробити висновки про збільшення рентабельності підприємства та прискорення обігу вкладеного капіталу;
- надання керівникам підприємства інформації щодо структури запасів, обсягів їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень.

Щоб приймати ефективні управлінські рішення необхідно здійснювати контроль за такими показниками ефективності матеріальних витрат, як от: матеріаловіддача; матеріаломісткість витрат при здійсненні операцій діяльності та формуванні чистого доходу; координація матеріальних та порівнянних до них витрат і елементів доданої вартості у операційних витратах; матеріальне завантаження створених фінансових ресурсів за елементами доданої вартості та еластичності динаміки матеріальних витрат відносно їх впливу на формування чистого доходу і фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів.

Для удосконалення обліку виробничих запасів та їх управління підприємство має здійснити ґрунтовний аналіз стану системи обліку на даний

час та визначити шляхи підвищення ефективності обліку і управління запасами. Основні напрямки у більшості випадків стосується складського обліку та первинних документів. Первинні документи повинні надавати повну інформацію про будь-які переміщення виробничих запасів. Виходячи з цього, на базі цієї документації слід складати оборотно-сальдові відомості за місцями зберігання, матеріально-відповідальними особами, центрами витрат тощо.

ВИСНОВКИ

Виробничі запаси (сировина, матеріали, паливо і т.д.) є предметами, на які спрямована праця людини з метою одержання готової продукції. На відміну від засобів праці, що зберігають у виробничому процесі свою форму і що переносять вартість на продукт поступово, предмети праці споживаються повністю і повністю переносять свою вартість на цей продукт і замінюються після кожного виробничого циклу.

Проаналізувавши погляди вчених виробничі запаси, на нашу думку, це матеріальні ресурси підприємства, які використовуються як предмети праці під час виробництва та вартість яких повністю переноситься на собівартість виробленої продукції.

Отже, можна зробити висновки, що виробничі запаси – предмети праці, що використовуються у процесі виробничої діяльності і споживаються цим виробництвом протягом одного господарського (виробничого) циклу, після завершення якого цілком переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту.

Доведено, що для правильної організації обліку запасів важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація. У кваліфікаційній роботі було удосконалено класифікацію запасів. Наведена класифікація запасів забезпечує виконання основних завдань обліку та контролю запасів, серед яких: визначення одиниці обліку запасів та формування номенклатури-цінника; організація складського господарства; достовірне визначення первісної вартості запасів; визначення умов переоцінки запасів на дату балансу та методів їх оцінки вразі вибуття; відображення на рахунках обліку операцій з надходження і вибуття запасів та точне визначення залишків запасів; розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності.

Розглянуто облік виробничих запасів на прикладі Структурного

Підрозділу «Запорізька дистанція колії»

Встановлено, що у СП «Запорізька дистанція колії» відпуск запасів у виробництво, продаж та інше вибуття здійснюється за методом «ФІФО», встановленим Обліковою політикою Укрзалізниці.

Перевага методу ФІФО полягає в його простоті, систематичності та об'єктивності, завдяки використанню цього методу не допускається маніпулювання даними в сторону штучного завищення або заниження вартості запасів, тобто сприяє запобіганню можливості маніпулювання прибутком, забезпечує відображення у балансі суми запасів, яка приблизно співпадає з поточною ринковою вартістю. Метод ФІФО оправдовує себе в умовах незначної інфляції. Застосування ж його в умовах високої інфляції призведе до завищення вартості матеріальних залишків, заниження собівартості готової продукції та, як наслідок, завищення результатів від реалізації.

Стосовно фінансової стану підприємства на протязі 2018-2019 років можемо відзначити, що всі показники, які характеризують ліквідність підприємства та маневреність власного капіталу свідчать про підприємство яке не має поточних активів та можливості вчасно розраховуватися зі своїми кредиторами. Керівництву підприємства необхідно посилити роботу по залученню додаткових оборотних засобів для розвитку підприємства та зменшення об'ємів кредиторської заборгованості.

Для забезпечення обліку виробничих запасів на належному рівні ПЧ-5 дотримуються наступних вимог: збереження матеріалів здійснюється в складських приміщеннях, пристосованих до визначених їхніх видів; прийом і відпуск цінностей вимірюються, для чого склад забезпечений ваговими приладами; з працівниками складу укладено договори про матеріальну відповідальність.

З метою забезпечення єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку та контролю за встановленим нормативом технологічного

незнижувального запасу до Плану рахунків розпорядженням Укрзалізниці від 19.04.04 р. № ЦЗЕ-12/36 введено додаткові субрахунки за відповідними господарствами. Впровадження цих субрахунків дозволить відокремити в обліку норматив технологічного незнижувального запасу від загальних запасів, які обліковуються на рахунку 20 «Виробничі запаси».

Для відокремлення обліку та зберігання ТМЦ, які відносяться до технологічного незнижувального запасу, необхідно організувати збереження цих ТМЦ в складах виробничих дільниць, цехах, коморах окремо від інших. Їх розміщують за секціями, типами і сортами у штабелях, на стелажах і полицях з таким розрахунком, щоб забезпечити їх швидке приймання, відпуск та перевірку кількості. З цією метою в місці зберігання використовують матеріальні ярлики форми М-16, на яких зазначають відомості про кожний вид із цих запасів.

Встановлено, що для Структурного підрозділу «Запорізька дистанція колії» більш раціонально використовувати метод визначення ціни не за механічним зносом, тобто за відсотком використаного ресурсу до наступного ремонту чи до списання, по групах. Всі старопридатні матеріали після вилучення з колії при виконанні ремонтно-колійних робіт класифікують по групам придатності.

Метою нормування виробничих запасів є необхідність визначити такий їх рівень, який би забезпечував безперебійність виробництва, рівномірність і ритмічність випуску продукції. Норма запасу залежить від таких факторів: потреба підприємства в різних видах сировини й матеріалів; періодичність виготовлення й відвантаження продукції постачальником; обсяги та строки поставок; можливість гарантованого комплексу поставок постачальникам; місце розміщення підприємства-постачальника щодо продавця; види використаного транспорту; сезонність поставки й використання матеріалів; комплектність і номенклатурно-якісні параметри запасів.

Норма запасу в днях включає такі елементи: транспортний запас;

підготовчий запас; технологічний запас; поточний (складський) запас; страховий запас.

Управління запасами – це забезпечення та підтримування оптимальної кількості й видів фізичних ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану організації. Необхідність управління запасами пояснюється тим, що виробництво – це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію.

Якщо обліковується велика кількість номенклатур матеріальних цінностей, для раціонального обліку, якісного контролю за наявністю і використанням матеріальних цінностей, з метою уникнення помилок в обліку виробничих запасів, попередження фактів пересортування, усі виробничі запаси деталізують на більш докладні угруповання на відповідних аналітичних рахунках.

За кожною назвою, сортом, розміром матеріалів закріплюється постійний шифр, що має бути проставлений на всіх документах, пов'язаних з обліком матеріалів. Цим шифром користуються також в аналітичному обліку. Аналітичний облік виробничих запасів може вестися по-різному, а саме за: місцями їх зберігання (склади, цехи, комори); матеріально-відповідальними особами; групами виробничих запасів; центрами витрат; видами діяльності; іншими ознаками. виробничих запасів.

Раціональна організація системи управління виробничих запасів забезпечується правильним оформленням господарських операцій за допомогою первинних документів. Правильна організація обліку запасів на великих промислових підприємствах передбачає наявність певних складових.

Встановлено, що ефективність управління виробничими запасами підвищується внаслідок здійснення особливої фінансової політики, яка складається з аналізу динаміки розміру, складу й оборотності запасів, визначення мети формування запасів, необхідної кількості товарно-матеріальних цінностей тощо. Завдяки ефективному управлінню запасами

з'являється можливість суттєво скоротити виробничий та операційний цикли, знизити рівень витрат на зберігання виробничих запасів, вивільнити кошти з господарського обороту (за рахунок зниження кількості запасів, які зберігаються з метою подальшого використання) та реінвестувати їх в інші активи.

Отже, виходячи з мети кваліфікаційної роботи та поставлених завдань, можна зробити висновки, що у процесі проведеного дослідження отримано наукові та практичні результати. Розвинуто понятійно-категорійний апарат через тлумачення поняття виробничі запаси. Удосконалено класифікацію запасів через доповнення класифікаційних ознак. Удосконалено шифри аналітичного обліку старопродатних матеріалів. Розроблена методика визначення ціни старопродатних запасів для встановлення груп придатності I – V стану у відсотках від вартості нових ТМЦ. Розроблено елементи обліково аналітичного забезпечення управління виробничими запасами.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Атамас П. И. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 392 с.
2. Афанасьєв М.В. Гончаров А.Б. Економіка підприємства. Харків : ВД ІНЖЕК, 2009. 409 с.
3. Баканів М. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Кондор, 2010. 296 с.
4. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : КНТЕУ, 2014. 425 с.
5. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. Київ : Економічний простір, 2016. 161 с.
6. Білова Н. А., Бобро А. А. Справжній бухгалтерський облік. Харків : Фактор, 2013. 1264 с.
7. Білуха М. Г. Теорія бухгалтерського обліку. Київ : КДТЕУ, 2006. 692 с.
8. Блакита Г.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. для студентів навчальних закладів. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 151 с.
9. Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбатов М.І. та ін. Економічний аналіз. Київ : Кондор, 2008. 315 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський і фінансовий облік. Житомир : ПП «Рута», 2007. 669 с.
11. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ЖІТІ, 2007. 608 с.
12. Бутинець Ф.Ф. Олійник О.В. Організація бухгалтерського обліку. Житомир : Рута, 2006. 576 с.
13. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Житомир: «Рута», 2006. 640 с.

14. Верхоглядова Н.І., Шило В. П. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
15. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2014. 544 с.
16. Гарасим П. М. Фінансовий, управлінський і податковий облік у господарських. Тернопіль : Економічна думка, 2007. 480 с.
17. Голов С.Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Лібра, 2006. 9 с.
18. Голова С.Ф. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность в Украине. Днепропетровск : ТОВ «Баланс-клуб», 2016. 768 с.
19. Горецкая Н.Г. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность в Украине. Київ : редакция газеты «Бухгалтерия. Налоги. Бизнес», 2014. 255 с.
20. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2006. 223 с.
21. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 430 с.
22. Даньків Й.Я., Лучко М.Р., Остап'юк М.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Знання, 2017. 226 с.
23. Девашук Л.Г., Єрмолаєв В.І. та ін. Теоретичні основи та практика бухгалтерського обліку : навч. посіб. Харків : ТОВ «Одіссей», 2016. 496 с.
24. Дерій В.А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві : курс лекцій. Тернопіль : Джура, 2015. 92 с.
25. Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине. Київ : А.С.К., 2007. 864 с.
26. Заходжай В.Б. Базидевич К.С. Теорія бухгалтерського обліку. Київ : ЄУФІМБ, 2015. 365 с.
27. Кірейцев Г. Г. Фінансова звітність підприємств та її аналіз. Київ : ЦУЛ, 2013. 452 с.
28. Косміна Р.М. Бухгалтерський облік. Київ : Вища школа, 2012. 176 с.

29. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : А.С.К., 2006. 548 с.
30. Лежненко Л. І. Теоретичні аспекти удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів. Київ : Молодий вчений, 2014. 122 с.
31. Ленъ В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2014. 491 с.
32. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік на підприємствах України. Київ : А.С.К., 2007. 784 с.
33. Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ : видавництво КНЕУ, 2012. 331 с.
34. Лукин В.А. Основы бухгалтерского и налогового учета. Харків : Курсор, 2014. 156 с.
35. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2004. 241 с.
36. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік. Частина І : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2013. 462 с.
37. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік. Частина ІІ : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2013. 462 с.
38. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ОНЕУ, 2012. 670 с.
39. Маляревский Ю.Д. Теорія бухгалтерського обліку. Харків : ХДЕУ, 2008. 372 с.
40. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: *Теорія, практика, перспективи*. Житомир : ЖІТІ, 2007. 384 с.
41. Мельничук В.М. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Київ : «Кондор», 2012. 128 с.
42. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник. Київ : Алерта, 2011. 1042 с.
43. Оленко І.П., Серікова Г.М. Облік, аналіз і аудит Харків : ВД

«ІНЖЕК», 2014. 380 с.

44. Партин Г.О. Управлінський облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 303 с.

45. Пархоменко В.М. Організація бухгалтерського обліку в Україні. Київ : Компас, 2008. 44 с.

46. Пархоменко В.М. Формирование бухгалтерского учета в Украине. Луганск : Промдрук ДСД «Луганск», 2011. 272 с.

47. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських від 30.11.99 р.№ 291 приказом Міністерства фінансів України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення : 15.09.2020)

48. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. 2755-VI URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 20.10.2020).

49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» Від 31.01.1999 р.№ 87, затверджене наказом Міністерства фінансів України URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення : 06.09.2020)

50. Поплюйко А. М. Облік і аналіз використання виробничих запасів. Київ : КНЕУ, 2003. 152 с.

51. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 28.09.2020).

52. Пушкар М.С. Теоретичні основи бухгалтерського обліку : підручник для вузів. Тернопіль : ТАНГ, 2008. 348 с.

53. Пушкар М.С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2012. 628 с.

54. Савич В.І. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 150 с.

55. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.

56. Скирпан О. П. Фінансовий облік : навч. посіб. Тернопіль :

Економічна думка, 2008. 395 с.

57. Сонько В. А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. для студентів. Тернопіль : Астон, 2012. 496 с.

58. Сопко В.В. Бухгалтерський облік. Київ : КНЕУ, 2005. 580 с.

59. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю і аналізу : підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 258 с.

60. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2019. 432 с.

61. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. Київ : А.С.К., 2006. 784 с.

62. Хом'яка Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. Львів : «Інтелект-Захід», 2006. 728 с.

63. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 566 с.

64. Чабанова Н. В. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник. Київ : Академія, 2006. 671 с.

65. Чижевська Л.В., Пархоменко В.М., Кривоший М.М. Звітність підприємства : навч. посіб. Житомир : ЖІТІ, 2008. 217 с.

66. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах та організаціях : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2011. 440 с.

67. Шваб Л.І. Економіка підприємства : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2016. 508 с.

68. Швец И.Б. Управление производственными запасами на предприятии : монография. Донецк : НАН Украины. Институт экономики промышленности, 2009. 182 с.

69. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 254 с.

70. Bond Cecil J. Credit management handbook: A complete guide to credit and accounts receivable operations. New York : McGraw-Hill, 1993. 724 p.

71. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂ : ab initio modeling and comparison with experiment. *Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics*. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

72. Williamson Oliver E. *Comparative economic organization [Text] : the analysis of discrete structural alternatives*. San Francisco : International center for economic growth, 1994. 46 p.

73. Morgenstern Ralf. *Incentive structures in economic experiments: A neuroeconomic analysis of decision making under risk* : diss. Magdeburg : Fak. für Wirtschaftswissenschaft der Otto-von-Guericke Univ. Magdeburg, 2013. 167 p.

74. *Selected issues in agricultural policy analysis in the Near East*. Rome : FAO, 1995. 125 p.

75. Erdemoglu Elif. *The economic analysis of the internationalization of financial reporting standards: IFRS internationalization from a law and economic perspective*: diss. Hamburg : Fak. für Rechtswissenschaft der Univ. Hamburg, 2014. 217 p.

ДОДАТОК А
Баланс (Звіт про фінансові стан) на 31.12.2018

Форма №1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи :			
залишкова вартість	010	4	3
первісна вартість	011	6	6
накопичена амортизація	012	(2)	(3)
Незавершене будівництво	020	392	177
Основні засоби :			
залишкова вартість	030	237478	227258
первісна вартість	031	608640	611945
знос	032	(371162)	(384687)
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035		
первісна вартість	036		
накопичена амортизація	037	()	()
Довгострокові фінансові інвестиції :			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших під-в	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Інвестиційна нерухомість:			
справедлива (залишкова) вартість	055		
первісна вартість	056		
знос	057	()	()
Відстрочені податкові активи	060		
Гудвіл	065		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом I	080	237874	227438
II. Оборотні активи			
Запаси :			
виробничі запаси	100	715	1155
поточні біологічні активи	110		
незавершене виробництво	120		
готова продукція	130		
товари	140	344	121
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги :			
чиста реалізаційна вартість	160		
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162	()	()
Дебіторська заборгованість за розрахунками :			
з бюджетом	170		
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210		
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти :			
в національній валюті	230		
у т.ч. в касі	231		
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250		
Усього за розділом II	260	1059	1276
III. Витрати майбутніх періодів	270	2	
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275		
Баланс	280	238935	228714

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	62810	62810
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330	105223	95619
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	(1669)	8033
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом I	380	166364	166462
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		343
Інші забезпечення	410		
Страхові резерви	415		
Частка перестраховиків у страхових резервах	416	()	()
Цільове фінансування	420		
Усього за розділом II	430		343
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480		
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	100	226
Поточні зобов'язання за розрахунками :			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	35	225
з позабюджетних платежів	560		
зі страхування	570	232	573
з оплати праці	580	722	1224
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600	71472	59636
пов'язані з необоротними активами та групами вибуття	605		
Інші поточні зобов'язання	610	9	25
Усього за розділом IV	620	72570	61909
V. Доходи майбутніх періодів	630	1	
Баланс	640	238935	228714

ДОДАТОК Б

Баланс (Звіт про фінансові стан) на 31.12.2019

		Форма №1	Код за ДКУД 1801001	
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи :				
залишкова вартість	010	3	2	
первісна вартість	011	6	6	
накопичена амортизація	012	(3)	(4)	
Незавершене будівництво	020	177	177	
Основні засоби :				
залишкова вартість	030	227258	214389	
первісна вартість	031	611945	612303	
знос	032	(384687)	(397914)	
Довгострокові біологічні активи:				
справедлива (залишкова) вартість	035			
первісна вартість	036			
накопичена амортизація	037	()	()	
Довгострокові фінансові інвестиції :				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040			
інші фінансові інвестиції	045			
Довгострокова дебіторська заборгованість	050			
Інвестиційна нерухомість:				
справедлива (залишкова) вартість	055			
первісна вартість	056			
знос	057	()	()	
Відстрочені податкові активи	060			
Гудвіл	065			
Інші необоротні активи	070			
Усього за розділом I	080	227438	214568	
II. Оборотні активи				
Запаси :				
виробничі запаси	100	1155	1072	
поточні біологічні активи	110			
незавершене виробництво	120			
готова продукція	130			
товари	140	121	167	
Векселі одержані	150			
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги :				
чиста реалізаційна вартість	160			
первісна вартість	161			
резерв сумнівних боргів	162	()	()	
Дебіторська заборгованість за розрахунками :				
з бюджетом	170			
за виданими авансами	180			
з нарахованих доходів	190			
із внутрішніх розрахунків	200			
Інша поточна дебіторська заборгованість	210		24	
Поточні фінансові інвестиції	220			
Грошові кошти та їх еквіваленти :				
в національній валюті	230			
у т.ч. в касі	231			
в іноземній валюті	240			
Інші оборотні активи	250			
Усього за розділом II	260	1276	1263	
III. Витрати майбутніх періодів				
	270		6	
IV. Необоротні активи та групи вибуття				
	275			
Баланс	280	228714	215837	

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	62810	62810
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330	95619	90474
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	8032	14550
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом I	380	166461	167834
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	343	487
Інші забезпечення	410		
Страхові резерви	415		
Частка перестраховиків у страхових резервах	416	()	()
Цільове фінансування	420		
Усього за розділом II	430	343	487
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480		
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	226	1125
Поточні зобов'язання за розрахунками :			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	225	143
з позабюджетних платежів	560		
зі страхування	570	573	17
з оплати праці	580	1224	790
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600	59636	45418
пов'язані з необоротними активами та групами вибуття	605		
Інші поточні зобов'язання	610	26	21
Усього за розділом IV	620	61910	47514
V. Доходи майбутніх періодів			
Баланс	640	228714	215837

ДОДАТОВ В

Звіт про фінансові результати за 2018 рік

Форм
а №2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	54078	47957
Податок на додану вартість	015	(54)	(57)
Акцизний збір	020	()	()
	025	()	()
Інші вирахування з доходу	030	()	()
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	54024	47900
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт , послуг)	040	(52351)	(46170)
Валовий :			
прибуток	050	1673	1730
збиток	055	()	()
Інші операційні доходи	060	15	63
<i>у т.ч. дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності</i>	061		
Адміністративні витрати	070	(1163)	(1252)
Витрати на збут	080	()	()
Інші операційні витрати	090	(315)	(260)
<i>у т.ч. витрати від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності</i>	091		
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100	210	281
збиток	105	()	()
Доход від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120		
Інші доходи	130	470	2076
Фінансові витрати	140	()	(22)
Втрати від участі в капіталі	150	()	()
Інші витрати	160	(579)	(1337)
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	101	998
збиток	175	()	()
<i>у т.ч. прибуток від припиненої діяльності та / або прибуток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття унаслідок припинення діяльності</i>	176		
<i>у т.ч. збиток від припиненої діяльності та / або збиток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття унаслідок припинення діяльності</i>	177	()	()
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	()	()
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185		
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	101	998
збиток	195	()	()
Надзвичайні:			
доходи	200		
витрати	205	()	()
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220	101	998
збиток	225	()	()
Забезпечення матеріального заохочення	226		

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ В

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	7118	5316
Витрати на оплату праці	240	13119	9872
Відрахування на соціальні заходи	250	5067	3789
Амортизація	260	13586	5917
Інші операційні витрати	270	14937	9339
Разом	280	53827	34233

III. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	300		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	310		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	320		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	330		
Дивіденди на одну просту акцію	340		

ДОДАТОК Д

Звіт про фінансові результати за 2019 рік

Форм
а №2

Код за ДКУД

1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередні й період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	61873	54078
Податок на додану вартість	015	(16)	(54)
Акцизний збір	020	()	()
	025	()	()
Інші вирахування з доходу	030	()	()
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	61857	54024
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт , послуг)	040	(60149)	(52351)
Валовий :			
прибуток	050	1708	1673
збиток	055	()	()
Інші операційні доходи	060	43	15
<i>у т.ч. дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності</i>			
	061		
Адміністративні витрати	070	(1340)	(1163)
Витрати на збут	080	()	()
Інші операційні витрати	090	(358)	(315)
<i>у т.ч. витрати від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності</i>			
	091		
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100	53	210
збиток	105	()	()
Доход від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120		
Інші доходи	130	1427	470
Фінансові витрати	140	()	()
Втрати від участі в капіталі	150	()	()
Інші витрати	160	(1531)	(579)
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170		101
збиток	175	(51)	()
<i>у т.ч. прибуток від припиненої діяльності та / або прибуток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття унаслідок припинення діяльності</i>			
	176		
<i>у т.ч. збиток від припиненої діяльності та / або збиток від переоцінки оборотних активів та групи вибуття унаслідок припинення діяльності</i>			
	177	()	()
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	()	()
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185		
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190		101
збиток	195	(51)	()
Надзвичайні:			
доходи	200		
витрати	205	()	()
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220		101
збиток	225	(51)	()
Забезпечення матеріального заохочення	226		

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	8843	7118
Витрати на оплату праці	240	14424	13119
Відрахування на соціальні заходи	250	5584	5067
Амортизація	260	14060	13586
Інші операційні витрати	270	18907	14938
Разом	280	61818	53828

III. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	300		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	310		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	320		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	330		
Дивіденди на одну просту акцію	340		

ДОДАТОК Е
Виконання фінансових показників
на 1-е січня 2019 р.

(тис.грн)

Найменування показника	форма/рядок	Код рядка	В цілому по підприємству
А	Б	В	1
Доходи від перевезень	Ф.10-зал р25 гр(1-2)	1	53753
Експлуатац. витрати всього:	Ф.10 р25 гр3	2	53440
Прибуток від перевезень	р1 - р2	3	313
Доходи допом. виробництва	Ф.10-зал р10 гр(1-2)-р25 гр(1-2)	4	271
Витрати допом. виробництва	Ф.10-зал р10 гр3-р25 гр3	5	74
Прибуток допом. виробництва	р4 - р5	6	197
Валовий прибуток	р3 + р6	7	510
Доходи іншої операц. діяльності	Ф2 р60	8	15
Витрати іншої операц. діяльності	Ф2 р90	9	315
Результат іншої операц. діяльності	р8 - р9	10	-300
Фінансові витрати	Ф.2 р140	11	
Доходи іншої діяльності	Ф2р(110+120+130)	12	470
Витрати іншої діяльн.	Ф2р(150+160)	13	579
Результат фін.інвест.діяльн	р12 - р13	14	-109
Фін. результат звичайної діяльності до оподаткування	р7 + р10 - 11 + р14	15	101
Податок на прибуток	Ф.2 р180	16	
Фінансовий результат зв.д.	р15 - р16	17	101
Надзвичайні доходи	Ф.2 р200	18	
Надзвичайні витрати	Ф.2 р205	19	
Чистий прибуток/збиток	Ф2 р220,225	20	101

ДОДАТОК Ж

Виконання фінансових показників
на 1-е січня 2020 р.

(тис.грн)

Найменування показника	форма/рядок	Код рядка	В цілому по підприємству
А	Б	В	1
Доходи від перевезень	Ф.10-зал р25 гр(1-2)	1	61776
Експлуатац. витрати всього:	Ф.10 р25 гр3	2	61447
Прибуток від перевезень	р1 - р2	3	329
Доходи допом. виробництва	Ф.10-зал р10 гр(1-2)-р25 гр(1-2)	4	81
Витрати допом. виробництва	Ф.10-зал р10 гр3-р25 гр3	5	42
Прибуток допом. виробництва	р4 - р5	6	39
Валовий прибуток	р3 + р6	7	368
Доходи іншої операц. діяльності	Ф2 р60	8	43
Витрати іншої операц. діяльності	Ф2 р90	9	358
Результат іншої операц. діяльності	р8 - р9	10	-315
Фінансові витрати	Ф.2 р140	11	
Доходи іншої діяльності	Ф2р(110+120+130)	12	1427
Витрати іншої діяльн.	Ф2р(150+160)	13	1531
Результат фін.інвест.діяльн	р12 - р13	14	-104
Фін. результат звичайної діяльності до оподаткування	р7 + р10 - 11 + р14	15	-51
Податок на прибуток	Ф.2 р180	16	
Фінансовий результат зв.д.	р15 - р16	17	-51
Надзвичайні доходи	Ф.2 р200	18	
Надзвичайні витрати	Ф.2 р205	19	
Чистий прибуток/збиток	Ф2 р220,225	20	-51

ДОДАТОК И

Виконання виробничо-фінансових показників
за 2018р.
по СП «Запорізька дистанція колії»

тис. грн

№	Перелік показників	Звіт 2017р.	2018 рік		% виконання	
			план	звіт	До 2017р.	До плану
1	Виконання зауважень попередньої балансової комісії					
2	Контингент ВСЬОГО, чол	428	418	418	97,7	100,0
3	Контингент на перевезеннях, чол	426	418	417	97,9	99,8
4	Фонд оплати праці, тис. грн	12593,9	13220	13121	104,2	99,3
5	Середня заробітна плата, грн	2452,1	2635,6	2615,8	106,7	99,3
6	Продуктивність праці	19,075	17,086	16,367	85,8	95,8
7	Експлуатаційні витрати, тис. грн	47336	52960	53440	112,9	100,9
	ФОП	12562	13220	13098	104,3	99,1
	відрахування	4794	4964	5059	105,5	101,9
	паливо	649	836	593	91,4	70,9
	електроенергія	101	90	96	95,0	106,7
	матеріали	4827	8100	6418	133,0	79,2
	амортизація	11029	13750	13388	121,4	97,4
	інші	13374	12000	14788	110,6	123,2
8	Виконання ремонтів, тис. грн	8273	8363	9764	118,0	116,8
9	Підсобно-допоміжна діяльність, тис. грн					
	Доходи	285	81	271	95,1	334,6
	Витрати	86	59	74	86,0	125,4
	Результат	199	22	197	99,0	895,5
	% рентабельності	231,4	37,3	266,2	115,0	713,7
10	Інша операційна діяльність					
	Доходи	63	26	15	23,8	57,7
	Витрати	260	211	315	121,2	149,3
	Результат	-197	-185	-300	152,3	162,2
11	Інша інвестиційна діяльність					
	Доходи	2076	1748	470	22,6	26,9
	Витрати	1359	1345	579	42,6	43,0
	Результат	717	403	-109	- 15,2	- 27,0
12	Виконання капітальних вкладень, тис. грн	392		177	45,2	
13	Непродуктивні витрати					
14	Виконання виручки, тис. грн	342	182	325	95,0	178,6
15	Аналіз запасів ТМЦ, тис. грн	715	390	390	54,5	100,0
16	Дебіторська заборгованість, тис. грн					
17	Кредиторська заборгованість, тис. грн	72570		61908	85,3	
18	Робота з кадрами					
	прийнято, чол	72			-	
	звільнено, чол	85			-	
	дисциплінарні стягнення	68			-	

ДОДАТОК К

Виконання виробничо-фінансових показників
за 2019 р.
по СП «Запорізька дистанція колії»

тис. грн

№	Перелік показників	Звіт 2018р.	2019 рік		% виконання	
			план	звіт	До 2018р.	До плану
1	Виконання зауважень попередньої балансової комісії					
2	Контингент ВСЬОГО, чол	418	408	398	95,2	97,5
3	Контингент на перевезеннях, чол	417	408	396	95,0	97,1
4	Фонд оплати праці, тис. грн	13121	14470	14423,5	109,9	99,7
5	Середня заробітна плата, грн	2615,8	2955,5	3020,0	115,5	102,2
6	Продуктивність праці	16,367	17,7	18,561	113,4	104,9
7	Експлуатаційні витрати, тис. грн	53440	59990	61447	115,0	102,4
	ФОП	13098	14461	14358	109,6	99,3
	відрахування	5059	5439	5558	109,9	102,2
	паливо	593	633	638	107,6	100,8
	електроенергія	96	125	123	128,1	98,4
	матеріали	6418	7940	8003	124,7	100,8
	амортизація	13388	14000	13863	103,5	99,0
	інші	14788	17392	18904	127,8	108,7
8	Виконання ремонтів, тис. грн	9764	12509	13074	133,9	104,5
9	Підсобно-допоміжна діяльність, тис. грн					
	Доходи	271	113	81	29,9	71,7
	Витрати	74	81	42	56,8	51,9
	Результат	197	32	39	19,8	121,9
	% рентабельності	266,2	39,5	92,9	34,9	235,2
10	Інша операційна діяльність					
	Доходи	15	40	43	286,7	107,5
	Витрати	315	343	358	113,7	104,4
	Результат	-300	-303	-315	105,0	104,0
11	Інша інвестиційна діяльність					
	Доходи	470	800	1427	303,6	178,4
	Витрати	579	500	1531	264,4	306,2
	Результат	-109	300	-104	95,4	34,7
12	Виконання капітальних вкладень, тис. грн					
13	Непродуктивні витрати					
14	Виконання виручки, тис. грн	325	113	97	29,8	85,8
15	Аналіз запасів ТМЦ, тис. грн	390	1073	1072	274,9	99,9
16	Дебіторська заборгованість, тис. грн					
17	Кредиторська заборгованість, тис. грн	61908		47514	76,7	
18	Робота з кадрами					
	прийнято, чол	27		25	92,6	
	звільнено, чол	39		30	76,9	
	дисциплінарні стягнення	54		86	159,3	